

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta pedagogická
Ústav romanistiky

ANALÝZA PROVÁDĚNÍ LISABONSKÉ STRATEGIE
S DŮRAZEM NA ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Ivo Petruš

Autorka práce: Tereza Vášová

Studijní obor: Aplikovaná filologie-anglický jazyk a francouzský jazyk pro
administrativu Evropské unie

Datum obhajoby: 2008

Anotace:

Tématem bakalářské práce je přiblížení vzniku, vývoje a fungování Lisabonské strategie v obecné rovině. Cílem této práce je analyzovat environmentální pilíř na evropské úrovni i v České republice. V úvodních kapitolách jsou představeny hlavní směry, cíle a hodnocení Lisabonské strategie. Následující kapitoly nastiňují účast České republiky v Lisabonském procesu. Jádrem práce je analýza environmentálního pilíře, jeho postupů a budování v rámci Evropské Unie a České republiky.

Abstract:

Bachelor thesis presents, in general terms, the foundation, development and functioning of The Lisbon Strategy with the main objective to analyze the environmental pillar on the European level as well as in the Czech Republic. The main directions, goals and evaluation of The Lisbon Strategy are subjects of the thesis' introductory chapters. Next is outlined the Czech Republic participation in the Lisbon process. The crucial part of the thesis is analysis of the environmental pillar, its procedures and objectives within the European Union framework and the Czech Republic.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 24.dubna 2008

Tereza Vášová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce panu Mgr. et Mgr. Ivo Petřů za jeho věcné rady a připomínky.

Obsah

OBSAH.....	V
1 ÚVOD.....	0
2 LISABONSKÁ STRATEGIE (LS)	1
2.1 VZNIK LISABONSKÉ STRATEGIE	1
2.2 CÍLE LISABONSKÉ STRATEGIE.....	2
2.2.1 Hlavní prvky Lisabonské strategie.....	2
2.3 EKONOMICKÝ PILÍŘ.....	3
2.3.1 Informační společnost pro všechny.....	3
2.3.2 Vytvoření evropského výzkumného prostoru	4
2.3.3 Příznivé podnikatelské prostředí.....	5
2.3.4 Vnitřní trh.....	5
2.3.5 Makroekonomické politiky.....	6
2.3.6 Finanční služby.....	6
2.4 SOCIÁLNÍ PILÍŘ.....	6
2.4.1 Pracovní příležitosti.....	6
2.4.2 Modernizace evropského sociálního modelu.....	7
2.5 EKOLOGICKÝ (ENVIRONMENTÁLNÍ) PILÍŘ	8
2.5.1 Boj proti klimatickým změnám.....	9
2.5.2 Zajištění udržitelné dopravy	10
2.5.3 Veřejné zdraví.....	10
2.5.4 Přírodní zdroje.....	11
2.6 LISABONSKÁ STRATEGIE A NOVÉ ČLENSKÉ STÁTY	11
2.7 LISABONSKÁ STRATEGIE A ČESKÁ REPUBLIKA.....	13
2.7.1 Vstup České republiky do lisabonského procesu	13
2.7.2 Lisabonská strategie „na půl cesty“ - Národní program reforem (NPR).....	14
2.8 DOSAVADNÍ HODNOCENÍ LISABONSKÉ STRATEGIE	18
3 ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ.....	21
3.1 DEFINICE	21
3.2 INSTITUCE A ÚMLUVY TÝKAJÍCÍ SE PROBLEMATIKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	21

3.2.1 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD</i>).....	22
3.2.2 Mezivládní panel ke klimatické změně (<i>Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC</i>).....	23
3.2.3 Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách (<i>United Nations Framework Convention on Climate Changes, UNFCCC</i>).....	23
3.2.3.1 Kjótský protokol.....	25
3.2.4 Evropský hospodářský a sociální výbor (<i>EHSV</i>).....	26
3.3 CÍLE KE ZLEPŠENÍ ENVIRONMENTÁLNÍHO PROSTŘEDÍ V EVROPSKÉM MĚŘÍTKU ...	27
3.4 CÍLE KE ZLEPŠENÍ ENVIRONMENTÁLNÍHO PROSTŘEDÍ V ČR	29
3.4.1 Výzkumné a vývojové aktivity.....	30
3.5 VLIV DOPRAVY NA GLOBÁLNÍ ZMĚNY V ATMOSFÉŘE	31
3.5.1 Skleníkový efekt.....	31
3.5.2 Úbytek stratosférického ozónu – Ozónová díra.....	32
3.5.3 Prostředky pro snižování emisí z dopravy.....	33
3.5.4 Alternativní paliva	34
3.5.5 Vliv některých látek ve výfukových plynech na člověka.....	38
4 ZÁVĚR.....	41
5 GLOSÁŘ.....	43
6 RÉSUMÉ	45
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	47
8 SEZNAM ZKRATEK	49
9 SEZNAM PŘÍLOH:	50

1 ÚVOD

Ve své bakalářské práci hodnotím hlavní směry Lisabonské strategie a účast České republiky v tomto procesu. Hlavním cílem je analýza environmentálního pilíře v rámci Evropské Unie a České republiky.

Tato problematika je podle mého názoru velmi zajímavá, každým dnem důležitější, neustále se prohlubující a právě z těchto důvodů jsem si tuto oblast zvolila jako téma pro svoji bakalářskou práci.

Cílem práce je zjistit jakým způsobem Lisabonská strategie funguje, jestli se členskými státy Lisabonské strategie daří plnit její úkoly a v jakém stavu se nachází péče o životní prostředí. V své bakalářské práci se snažím postupovat od obecných informací ke konkrétním a přiblížit jejich význam.

Práci jsem rozdělila do dvou hlavních částí. V první části (kap. 2) popisuji obsah Lisabonské strategie. Zabývám se jednotlivými pilíři a jejich vlastními úkoly a směry. Začínám souhrnem charakteristických cílů Lisabonské strategie a hlavními prvky. Dále zmiňuji podstatu a hlavní směry ekonomického pilíře. Poté představuji pilíř sociální a nakonec i ekologický (environmentální) pilíř. Tuto kapitolu doplňuji o hodnocení přínosu nových členských států, které mají nedílnou účast na pokračující existenci Lisabonské strategie a to včetně České republiky, kde se zaměřuji na její vstup a snahu o plnění zadaných požadavků pro dosažení vytyčených úkolů. V závěru kapitoly pak hodnotím dosavadní průběh Lisabonské strategie.

V druhé části (kap. 3) se podrobněji zabývám environmentálním pilířem. Popisuji přijaté úkoly Evropské Unie a České republiky pro zlepšení životního prostředí. Poté se snažím nastínit zejména jedno z nejzákladnějších témat tohoto směru, kterým je globální oteplování a vliv především dopravy na něj. Tuto část zakončuji kapitolou o možném vlivu výfukových plynů na člověka, o kterém se domnívám, že se stává nezanedbatelnou složkou této problematiky.

Celou práci pak zakončuji česko-anglicko-francouzským glosářem důležitých pojmů, které jsou v mé práci zmíněny, resumé ve francouzském jazyce, seznamem použitých zkratk a seznamem literatury.

2 LISABONSKÁ STRATEGIE (LS)

2.1 Vznik Lisabonské strategie

Pokusy o koordinaci hospodářské politiky Evropské Unie (EU) existovaly již před zasedáním Evropské rady v Lisabonu. Jednalo se o Lucemburský proces (1997) zaměřený na politiku zaměstnanosti; Cardiffský proces (1998) zaměřený na strukturální politiku, resp. strukturální reformy; Kolínský proces (1999) zaměřený na makroekonomický dialog s hospodářskými a sociálními partnery. Mimo těchto procesů byly pomůckou pro uspořádání hospodářské politiky také Hlavní směry hospodářské politiky (od roku 1993) a Směry zaměstnanosti (od roku 1998).

Ve spojitosti s přijetím jednotné měny euro se pak stal dalším důležitým nástrojem pro koordinaci hospodářské politiky stal Pakt stability a růstu a na něj navazující programy jednotlivých členských států EU.

Obecně vzato ale hospodářská politika EU nebyla dostatečně uspořádána na to, aby bylo možné lépe využít stále větších ekonomických možností členských zemí.

Na jaře roku 2000 Evropská rada přijala tzv. Lisabonskou strategii, pojmenovanou podle místa vzniku, kde byl tento cíl schválen někdejšími všemi patnácti členskými zeměmi. Cílem této strategie s časovým rozpětím na období let 2000-2010 je, aby se Evropská Unie stala „*nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností*“.¹ Lisabonská strategie nemá jen ekonomický rozměr, ale také sociální a ekologický. Opatření, která Lisabonská strategie obsahuje, se navzájem podporují tak, aby se zvýšila ekonomická výkonnost Evropské Unie, ale aby se zároveň neohrozila sociální soudržnost a bylo zachováno životní prostředí. Tato opatření mají za úkol vytvořit podmínky pro zhodnocení možností EU pro stabilní růst, který by nebyl ohrožován inflací, zvýšit konkurenceschopnost a tím pomoci podnikům, aby daly k dispozici nová pracovní místa. Podle následujícího zdroje Lisabonská strategie tedy svým záměrem směřuje k tomu, aby se Evropská Unie vyrovnala jiným obchodním partnerům, a to zejména USA a Japonsku.²

¹ <http://www.euroskop.cz/42404/119714/clanek/lisabonsky-proces/vyvoj-lisabonske-strategie/>, staženo 22.6.2007

² http://www.europeum.org/doc/arch_eur/Lisabonsky_proces_panelova_diskuse.pdf, staženo 16.5.2007

2.2 Cíle Lisabonské strategie

K dosažení cílů Lisabonské strategie se Evropská Unie rozhodla zaměřit na splnění následujících úkolů (cituji podle níže uvedeného zdroje č.3):

- „Připravit přechod k ekonomice a společnosti založené na znalostech, a to pomocí lepších politik, pokud jde o informační společnost, výzkum a technologický rozvoj prostřednictvím urychlení procesu strukturálních reforem směřujících ke konkurenceschopnosti, inovacím a dokončení vnitřního trhu“,
- „modernizovat evropský sociální model, investovat do lidí a bojovat proti vylučování ze společnosti“,
- „udržet zdravou ekonomickou perspektivu a příznivý výhled pokud jde o růst, a to aplikací vhodné kombinace makroekonomických politik“.³

2.2.1 Hlavní prvky Lisabonské strategie

Lisabonské zasedání Evropské rady na jaře 2000 vymezilo celkem osm směrů, kterými se má ubírat „radikální přeměna evropské ekonomiky“. Jsou to (následující informace jsou použity ze zdroje č.4):

- Informační společnost pro všechny (cenově dostupný přístup ke komunikační infrastruktuře pro podniky i občany, počítačová gramotnost občanů, celoživotní vzdělávání),
- vytvoření evropského výzkumného prostoru (lepší propojení a koordinace výzkumné činnosti zemí EU, zvýšení výdajů na výzkum, vývoj a inovace, aby jejich objem do roku 2010 tvořil 3% HDP, evropská ochrana patentů),
- odstranění překážek pro podnikání, zejména pro malé a střední podniky (usnadnění startu nových podniků, pomoc podnikům, Evropská charta malých podniků, přístup ke kapitálu),
- ekonomická reforma spojená s dokončováním vnitřního trhu (uvolnění pohybu služeb mezi členskými státy, liberalizace dalších sektorů, veřejné zakázky, konkurenční prostředí),

³ www.euroskop.cz, Co je Lisabonský proces, staženo 5/2/2007

- vytvoření integrovaných finančních trhů (akční plán finančních služeb, akční plán rizikového kapitálu, daňová harmonizace),
- lepší koordinace makroekonomických politik (veřejné finance, daňová zátěž, přesměrování veřejných výdajů, udržitelnost veřejných financí s ohledem na penzijní systém),
- aktivní politika zaměstnanosti (služby v oblasti zaměstnanosti, celoživotní vzdělávání, zaměstnanost ve službách, rovné příležitosti pro muže a ženy),
- modernizace evropského sociálního modelu (zvýšení objemu výdajů na lidské zdroje, vyšší mobilita studentů, učitelů, výzkumných pracovníků).

Stockholmské zasedání Evropské rady v březnu 2001 k nim dodalo ještě jeden směr činnosti:

- Udržitelný rozvoj a kvalita života (emise skleníkových plynů, udržitelná doprava, veřejné zdraví, nakládání s přírodními zdroji).⁴

Obecný rámec a výše uvedené hlavní cíle Lisabonské strategie tvoří tři základní pilíře: **ekonomický**, **sociální** a **ekologický (environmentální)**.

2.3 Ekonomický pilíř

2.3.1 Informační společnost pro všechny

V dnešní době rychle roste závislost takřka všech lidských činností na internetu. V uplynulých 20 letech se internet a jiné informační technologie staly hlavním nástrojem používaným ve vedení podniků, přeměnily způsob studia, zlepšily podmínky, ve kterých je prováděn výzkum a také zlepšily cestu, kterou veřejná správa poskytuje služby občanům. V Lisabonu bylo rovněž schváleno, že bude připraven plán „e-Europe“. To znamená, že občané, školy a vzdělávací zařízení, podniky a články veřejné správy budou *„mít přístup k novým informačním a telekomunikačním technologiím a budou mít možnost je také plně využívat. Program e-Europe nesměřuje jen k tomu, aby Evropa byla vysoce konkurenceschopná, ale usiluje o to, aby všichni občané Evropské Unie mohli*

⁴ <http://www.svses.cz/skola/akce/konf/peu04/texty/urban.pdf>, staženo 1.6.2007

prostřednictvím moderních technologií zvýšit kvalitu svého života. Znamená to mít interaktivní přístup ke znalostem, vzdělání, zvyšování kvalifikace, ke službám veřejné správy, ke zdravotnickým službám, ke službám finančních institucí, ke kultuře i zábavě a mnoha dalším. Přístup k internetu se stává základním právem každého občana a členské vlády mají za úkol toto právo zajistit.“⁵

Základní prvky programu e-Europe se (podle portálu www.evropska-unie.cz, odkaz č.6) dají shrnout do následujících 3 bodů:

- Levnější, rychlejší a bezpečnější internet pro všechny,
- Zvýšit investice do lidí a jejich dovedností,
- Všestranně podporovat používání internetu.⁶

2.3.2 Vytvoření evropského výzkumného prostoru

Věda a technologie se stávají jedním z hlavních prvků, který podporuje ekonomický růst, zvyšuje zaměstnanost a posiluje konkurenceschopnost. Odhaduje se, že tento faktor přispívá k dosažení těchto výsledků minimálně z 25-50%.

Evropa má velké možnosti v oblasti výzkumu a drží se na prvním místě v mnoha oborech, jako například v lékařském a chemickém výzkumu. Má také výhradní postavení pokud jde o výzkum v některých moderních odvětvích, konkrétně v leteckém a telekomunikačním sektoru. Evropská komise (EK) však již řadu let upozorňuje na to, že ve výzkumné a inovační činnosti Evropská Unie v oblasti investic značně zaostává, zejména za USA a Japonskem a to alespoň v oblasti investic. Z následujícího odkazu cituji, že: *„Například v roce 2000 bylo v USA vynaloženo na výzkum a vývoj 288 mld € (265 mld dolarů), avšak ve stejné době v Evropě pouze 164 mld €. S ohledem na pohyb kursu činil rozdíl více než 100 mld €.“⁷*

⁵ http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/lisabonska-strategie/1000521/9599/#ekonomicky_pilir, staženo 1.6.2007

⁶ www.evropska-unie.cz-Evropská komise-Česká republika-Fakta o EU-Politiky, staženo jaro 2004

⁷ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/lisabonska-strategie/1000521/9599/>, staženo 3.6.2007

Na Lisabonském summitu se tedy rozhodlo, že Evropa této konkurenci musí čelit rázným krokem a to prostřednictvím vytvoření „evropského výzkumného prostoru“. Výzkumná činnost na úrovni každého členského státu a Evropské Unie musí být lépe propojena a řízena, aby byl efekt co největší a aby přinášela co největší množství inovací a zajistila, že perspektivním pracovníkům budou nabídnuty výhodné podmínky.

2.3.3 Příznivé podnikatelské prostředí

Cílem je, aby bylo vytvořeno příznivější prostředí pro zejména malé a střední podniky. Jednotlivé členské státy si mají vyměňovat postupy jak omezit byrokracii a pokusit se tak snižovat náklady na zakládání nových podniků. Potřeby malých a středních podniků by se měly odrazit i v legislativě, například usnadněním přístupu k veřejným soutěžím o státní zakázky, ke zdrojům Evropské Unie na financování výzkumu a usnadněním postupu k uplatňování práv k duševnímu vlastnictví. Také stimulaci v patentové a celkové inovační oblasti je nutno náležitě zefektivnit.

2.3.4 Vnitřní trh

Úplný a fungující jednotný evropský trh je také jeden z důležitých prvků Lisabonské strategie. Za základní předpoklad hospodářského růstu je považováno odstranění překážek hospodářské soutěže a umožnění podnikům všech členských států Evropské Unie vstupovat na národní trhy za rovných podmínek. Posílila by se konkurenceschopnost a vznikla nová pracovní místa.

Níže uvedený zdroj uvádí, že: „*k tomu je nutno provést řadu ekonomických (strukturálních) reforem, které by měly rozšířit konkurenční prostředí na vnitřním trhu a odstranit jeho slabá místa zejména v sektoru služeb, hospodářské soutěže a veřejných zakázek. Všechna tato opatření navazují na strategii vnitřního trhu, která byla na období 2000-2004 schválena na zasedání Evropské rady v Helsinkách (prosinec 1999).*“⁸

⁸ www.businessinfo.cz, Ekonomická reforma a dokončování vnitřního trhu

2.3.5 Makroekonomické politiky

Rovnováha makroekonomických politik má za cíl především snížit daňovou zátěž zaměstnanců, kteří mají nízkou kvalifikaci a malé příjmy, dát nový směr veřejným výdajům na investice jako je podpora výzkumu a vývoje, inovací a informačních technologií a zaopatřit veřejné finance ve spojitosti stárnutí populace a penzijním systémem.

2.3.6 Finanční služby

Výkonné a transparentní finanční trhy podporují růst díky vyššímu přínosu kapitálu. V Lisabonu byly navrženy způsoby výzvy jak lépe spojit národní finanční trhy v EU a Evropský parlament (EP) od té doby schválil celou řadu návrhů týkajících se jednotných licencí pro: „*cenné papíry obligací a akcií, podpory soutěže mezi bankami a burzami cenných papírů v obchodování s akciemi, odstraňování překážek investování do penzijních fondů, otevření trhu v oblasti zprostředkování pojištění, společných pravidel zamezujících zneužívání důvěrných informací v obchodování a manipulacím trhu, ochrany menšinových akcionářů během přebírání společnosti a požadavků na transparentnost společností, s jejichž akciemi se veřejně obchoduje.*“⁹

2.4 Sociální pilíř

2.4.1 Pracovní příležitosti

Vytváření nových pracovních míst je dalším z hlavních cílů Lisabonské strategie, i když se očekává, že nové pracovní příležitosti by měly vznikat v rámci hospodářského růstu díky zvýšení konkurenceschopnosti a omezení byrokracie.

Lisabonský summit se podle následujícího odkazu č. 10 soustředí na tyto čtyři oblasti, cituji:

⁹ <http://www.europarl.europa.eu/highlights/cs/1001.html>, staženo 23.4.2007

- „Zvýšení zaměstnanosti má být výsledkem toho, že bude kvalifikace pracovníků uváděna do souladu s nabídkou, přičemž hlavní roli přitom mají hrát národní služby v oblasti zaměstnanosti, jež se mohou opírat o celoevropskou databázi volných pracovních míst a vzdělávacích možností. Mají být také podporovány speciální programy, které by umožnily nezaměstnaným získat požadovanou kvalifikaci,
- mnohem větší důraz má být kladen na celoživotní vzdělávání, které je základní složkou evropského sociálního modelu. K tomu mají být podporovány dohody mezi sociálními partnery, zaměstnavateli a odbory o inovacích a o celoživotním vzdělávání. Předpokládá se zavádění pružných úprav pracovní doby,
- má se zvyšovat zaměstnanost ve službách, včetně služeb osobních, nacházet řešení pro nejvíce znevýhodněné kategorie osob,
- má být podporována zásada rovných příležitostí pro muže a ženy, lepší sladování pracovní doby a rodinného života, zejména zavedením nového systému hodnocení péče o děti“.¹⁰

2.4.2 Modernizace evropského sociálního modelu

Lisabonská strategie je též nezbytná pro zvýšení investic do lidského kapitálu, zejména se musí možnost vzdělávání nabízet sociálním skupinám v různých etapách a s různou kvalifikací.

Členské státy by se proto měly zaměřit na následujících 6 cílů (viz.zdroj č.11), cituji:

- „Každým rokem výrazně zvyšovat objem investic do lidských zdrojů,
- do roku 2010 snížit počet osob ve věku 18-24 let, které mají pouze nižší středoškolské vzdělání a nejsou zapojeny do dalšího vzdělávání a odborné přípravy, na polovinu,
- školy a střediska odborné přípravy, všechny již napojené na internet, se musí přetvořit na víceúčelová všeobecně přístupná místní vzdělávací střediska oslovující široké spektrum sociálních skupin. Mezi školami, středisky odborné přípravy, firmami a výzkumnými zařízeními musí vzniknout výuková partnerství,

¹⁰ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm#socpilir, staženo 10/9/2007

- na evropské úrovni definovat rámec základních dovedností, které budou poskytovány formou celoživotního vzdělávání: dovednosti v informačních technologiích, cizí jazyky, technologická a podnikatelská kultura. Pro zvyšování digitální gramotnosti má být v celé Unii zaveden evropský diplom v oblasti základních dovedností v informačních technologiích,
- do konce roku 2000 mají být definovány nástroje k rozšiřování mobility studentů, učitelů, školících a výzkumných pracovníků, s využitím stávajících programů (Socrates, Leonardo, Youth). Měly být odstraněny překážky v uznávání kvalifikace, překážky mobility učitelů (do roku 2002),
- bude vypracován společný evropský formulář pro sestavování curriculum vitae, který má usnadnit mobilitu osob mezi členskými zeměmi.¹¹

2.5 Ekologický (environmentální) pilíř

Tento cíl se zaměřuje na propojení ekonomických a sociálních problémů. Evropská rada (ER) na svém zasedání ve Stockholmu (březen 2001) a zejména na zasedání v Göteborgu (červen 2001) rozhodla, že v Lisabonské strategii je třeba ještě doplnit environmentální pilíř a strategii udržitelného rozvoje. Hospodářské, sociální a ekologické dopady všech politik je nutné zkoumat ve vzájemných spojitostech a k tomu je také nutné přihlížet při rozhodování. Bez ekologické sféry by Lisabonská strategie nebyla úplná.

Prioritní oblasti strategie udržitelného rozvoje byly formulovány na zasedání v Göteborgu. Komise o životním prostředí vydala zprávu, podle které je trvale udržitelný rozvoj ten „rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích a aniž by se to dělo na úkor jiných národů“.¹²

Pozornost věnována udržitelnému rozvoji, mimo doplnění programu hospodářské a sociální obnovy EU, nabízí také další možnosti pro hospodářský vývoj. Je totiž možné, že odstartuje novou vlnu investic a inovací, které přispějí k růstu a zaměstnanosti. Podnikatelská

¹¹ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm#socpilir, staženo 10/9/2007

¹² <http://libinst.cz/clanky.php?id=710>, staženo 13.2.2008

sféra by se měla zapojit do vývoje a širšího využívání technologií šetrnějších k životnímu prostředí, a to zejména v energetice a dopravě.

Snaha o udržitelný rozvoj však nemůže být limitován pouze na země Evropské Unie, protože hrozba životnímu prostředí nemá hranic. Evropská Unie se proto snaží: „*aby se udržitelný rozvoj stal jedním z cílů dvoustranné rozvojové spolupráce a také náplní práce všech mezinárodních organizací a specializovaných agentur.*“¹³ Nová strategie se tak stala součástí příprav Evropské Unie na Světový summit o udržitelném rozvoji v roce 2002 v Johannesburgu. Na tomto setkání Evropská Unie usilovala, aby se dospělo ke všestranné dohodě ve věci udržitelného rozvoje.

Evropská rada v Göteborgu učinila první krok nové strategie v tom, že stanovila prioritní oblasti nezbytné pro udržitelný rozvoj a doplnila je hlavními úkoly. Podle následujícího odkazu č.14 jsou tyto oblasti rozdělené do následujících 4 skupin (klimatické změny, doprava, veřejné zdraví a přírodní zdroje):

2.5.1 Boj proti klimatickým změnám

- týká se emise skleníkových plynů způsobené lidskou činností, jež nepříznivě ovlivňuje klima v celosvětovém měřítku. Evropská Unie a členské státy jsou rozhodnuty nejen splnit závazky, které na sebe vzaly svým podpisem Protokolu z Kjóto (vstupuje v platnost v roce 2002), ale působit, aby se do plnění těchto závazků zapojily také další průmyslově vyspělé země. Země Evropské Unie v souladu se svým závazkem chtěly, aby do roku 2005 bylo při jeho naplňování dosaženo hmatatelného pokroku. Už předtím si EU vytkla za cíl, že do roku 2010 se bude elektrická energie z obnovitelných zdrojů podílet na hrubé spotřebě elektrické energie 22 procenty. Evropská rada hodlá vyzvat Evropskou investiční banku, aby se do tohoto procesu také zapojila.

¹³ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/lisabonska-strategie/1000521/9599/>, staženo 3.6.2007

2.5.2 Zajištění udržitelné dopravy

- musí reagovat na to, že objemy dopravy trvale rostou a že je to spojeno se stále větším zahlcením, hlukem a znečištěním. Tato tendence souvisí také s tím, že v ceně dopravy se nezapočítají všechny s tím spojené sociální a ekologické náklady. V budoucnu by mělo dojít k tomu, že těžiště dopravy se bude ze silniční přenášet na dopravu železniční, dopravu po vodě a na veřejnou osobní dopravu. Za tím účelem bylo navrženo:
 - Do roku 2003 novelizovat směry transevropských dopravních sítí tak, aby - kde to bylo namístě - přednost dostaly investice do veřejné dopravy, železnic, vnitrozemských vodních cest a námořní dopravy na krátkou vzdálenost a zajistit vzájemné propojení,
 - Evropská komise dostala za úkol navrhnout způsoby, které by umožnily, aby počínaje rokem 2004 byly v cenách za využívání různých druhů dopravy lépe odraženy společenské náklady. „Narovnání cen“ by tak mělo lépe motivovat spotřebitele i výrobce při jejich rozhodování, které výrobky a služby vyrábět nebo kupovat.

2.5.3 Veřejné zdraví

- Tato priorita reaguje na znepokojení občanů členských států, pokud jde o nezávadnost a kvalitu potravin, používání chemikálií a problémy související s hromadným výskytem infekčních nemocí a s rezistencí na antibiotika. Bylo proto rozhodnuto:
 - Připravit návrh na postup, pokud jde o chemikálie, a zajistit, že od roku 2004 se budou chemikálie vyrábět a používat jedině takovým způsobem, který nemá výrazné důsledky na zdraví a životní prostředí,
 - do konce roku 2001 měla Evropská komise zpracovat akční plán, jak se vyrovnávat s hromadným výskytem infekčních nemocí a s rezistencí na antibiotika,

- měl být také vytvořen Evropský potravinový úřad a připraven právní rámec pro regulaci potravin. Měla se posoudit možnost vytvořit Evropský systém dozoru a včasné výstrahy ve věcech, které se týkají zdraví.

2.5.4 Přírodní zdroje

- Tento požadavek vychází z poznání, že vztah mezi hospodářským růstem na jedné straně a spotřebou přírodních zdrojů a produkcí odpadů je nadále neudržitelný. Vysoká ekonomická výkonnost musí být spojena s udržitelným využíváním přírodních zdrojů, s přijatelným objemem odpadů, se zachováním biodiverzity, s udržováním ekosystémů a musí zamezit rozšiřování pouští. Evropská rada navrhla v této souvislosti toto:
 - Další vývoj společné zemědělské politiky musí přispívat k udržitelnému rozvoji zejména větším důrazem na výrobu zdravých a vysoce kvalitních produktů a ekologicky udržitelnými metodami produkce,
 - také společná politika rybolovu se musí přizpůsobit nové strategii: vyhnout se nadměrnému rybolovu vedoucímu k celkovému úbytku ryb,
 - ve spolupráci s podnikatelskou sférou se hodlá Unie zaměřit na politiku integrovaných produktů, která by měla snížit využívání přírodních zdrojů a omezit vliv odpadů na životní prostředí,
 - do roku 2010 by se mělo zastavit snižování biodiverzity.¹⁴

2.6 Lisabonská strategie a nové členské státy

Jak je uvedeno v kapitole 1.1, Lisabonská strategie byla v roce 2000 podepsána pouze tehdejšími 15 státy. Příliv nových deseti členů se teprve očekával. S jejich vstupem se celková konkurenční pozice Evropské Unie změnila.

¹⁴ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm#ekologpilir, staženo 10/9/2006

Pokud šlo o růst a produktivitu, vykazovaly nové členské země mnohem vyšší přírůstky než „stará“ patnáctka. Také mezera v produktivitě, jejíž úroveň byla tehdy velmi nízká ve srovnání s průměrem EU, se zmenšovala dosti rychle, zejména ve zpracovatelském průmyslu.

V oblasti informační společnosti bylo všeobecně uznávaným faktem, že nové země hospodařily s vysokou úrovní vzdělanosti, což bylo pro konkurenceschopnost Evropy důležitý faktor. Zhruba 80 % obyvatel nových zemí ve věkové skupině 25-64 let mělo ukončené středoškolské vzdělání, čímž se zlepšoval průměr EU při tehdejších 15 členech, který dosahoval pouze 65 %. Nové členské země měly rostoucí zásobu vědeckých pracovníků, což představovalo vysoký potenciál pro vytváření a šíření nových vědeckých a technických poznatků. Na druhé straně, jejich výkonnost měřená počtem patentů a vědeckých publikací byla nízká a nízký byl rovněž jejich podíl na vývozu high-tech výrobků.

Výchozí podmínky nových členských zemí ale i tak nebyly pro plnění lisabonských kritérií zrovna nejpříznivější. Objevil se proto návrh, aby byla po rozšíření celá Lisabonská strategie přepracována a její cíle upraveny s přihlédnutím na novou situaci, která vznikla po rozšíření. Členské země se přesto shodly na tom, že rozšíření není důvodem pro revizi Lisabonské strategie a že úkoly v ní obsažené jsou společné jak pro současné, tak i pro nové členské státy. Předpokládalo se, že zapojení nových zemí do této strategie mělo sloužit jako katalyzátor jejich pokračujících ekonomických reforem a mělo by přispět k postupnému snižování ekonomických a sociálních rozdílů vůči průměrné úrovni současných členských států. Počínaje rokem 2003 jsou proto v každoroční jarní zprávě Evropské komise hodnoceny také aktivity a výsledky nových zemí podle společných ukazatelů.

K důsledkům rozšíření Evropské Unie o nové členské státy se pro Lisabonskou strategii vyslovily jak Evropská komise, tak federace evropských zaměstnavatelů a také evropské odbory. Ve své zprávě o průmyslové politice hodnotila Evropská komise rozšíření jako zcela ojedinělou příležitost jak zvýšit konkurenceschopnost EU: umožnila a zároveň nutila podniky, aby přeformulovaly své aktivity v celoevropském měřítku a využily k tomu srovnatelné výhody nových zemí. Mimo jiné to mělo vést k tomu, aby tyto podniky udržovaly svou produkční aktivitu v Evropě a nepřenášely ji do asijských zemí za účelem udržovat svou konkurenceschopnost.

V přepisu závěrů předsednictví z 15. a 16. června 2006 se Evropská rada vyjádřila takto: „*Obnovená Lisabonská strategie již byla nově zaměřena na otázky nejdůležitější pro občany, totiž pracovní místa a růst, v plném souladu se strategií udržitelného rozvoje, přičemž zvláštní důraz se klade na investice do znalostí a inovací, podnikatelský potenciál, zejména malých a středních podniků, a zaměstnanost prioritních kategorií. Evropská rada vítá záměr Evropské komise a členských států pokračovat odhodlaně v LS a zajistit dobré fungování hospodářské a měnové unie, Za rok končící prvním čtvrtletím 2006 vzrostl počet zaměstnaných osob v EU o 1.8 milionu.*“¹⁵

2.7 Lisabonská strategie a Česká republika

2.7.1 Vstup České republiky do lisabonského procesu

Česká republika se účastnila plnění úkolů Lisabonské strategie již v předvstupním období. Ačkoliv Česká republika vstoupila do tohoto procesu až v roce 2003, účast byla oficiálně potvrzena v dokumentu „Strategie směrem k rozšířené EU“ již v listopadu 2001. Vláda ČR v březnu 2003 schválila dokument „Zpráva o aktuální pozici Lisabonského procesu v České republice“, který zahrnoval informace o zapojení České republiky do Lisabonské strategie. Vláda si pomocí tohoto dokumentu stanovila nejdůležitější body jako je koordinace makroekonomických politik, politika zaměstnanosti, výzkum a vývoj a vzdělávání. V květnu se již účastnila zasedání Evropské rady.

Hlavní řídicí roli v tomto procesu měl český premiér. **Klíčové instituce zapojené do procesu v ČR zahrnují:** Ministerstvo sociálních věcí, Ministerstvo informatiky, Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo dopravy, Českou národní banku, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo pro místní rozvoj a Úřad na ochranu hospodářské soutěže. V následujícím odkazu č.16 se objevila informace, že pro zlepšení komunikace a posílení koordinačních postupů mezi ministerstvy, hlavními orgány státní správy a dalšími institucemi, které se účastní Lisabonské strategie byla

¹⁵ Rada Evropské Unie, Evropská rada v Bruselu 15. a 16. června 2006, Závěry předsednictví, 10633/06 REV 1, CONCL 2, Brusel 17. červenec 2006

založena „Meziresortní komise Úřadu vlády ČR“ pro naplňování jejích cílů, která řeší otázky návrhů a strategií a zabývá se i prioritními oblastmi ČR ve vztahu k Lisabonské strategii na příslušný kalendářní rok.¹⁶

Některé podněty ze strany České republiky na jednáních Evropské Unie se promítly do návrhu nového cyklu řízení, což je považováno za důležitý krok vzhledem k další smysluplné existenci Lisabonské strategie.

Problémy byly stejné jak pro starší, tak i novější státy EU. Zde jmenuji některé z těch shodných: nízká míra zaměstnanosti, zvýšená podpora výzkumu a inovací, podpora růstu a konkurenceschopnosti, zavádění nových technologií, podpora vzdělání, ekologické programy atd. Od roku 2003 jsou v každoroční souhrnné zprávě o postupu lisabonské strategie hodnoceny také výsledky ČR.

Po jarním summitu Evropské Unie v Bruselu v roce 2004, který byl i tentokrát zaměřen na hodnocení pokroků v dosahování Lisabonských cílů bylo mnoho politiků znepokojeno z pomalého tempa reform. K tomu se vyjádřil zejména Vladimír Špidla, který podle zprávy ČTK (Česká tisková kancelář) přirovnal Lisabonskou strategii ke sněžnému muži – „Yettimu“. Pronesl, že o něm se údajně také *„hodně mluví, ale nikdo ho nevidí“*.¹⁷

2.7.2 Lisabonská strategie „na půl cesty“ - Národní program reform (NPR)

Po zhodnocení první poloviny Lisabonské strategie na jaře 2005 se i česká vláda postavila za obnovení dosavadního postupu. Podpořila návrh Evropské komise, aby se největší prioritou stal růst a zvýšení zaměstnanosti, zúžil se počet jiných priorit a zvýšila se odpovědnost členských států za splnění jejích vytyčených cílů. Česká republika tedy jednoznačně souhlasila s tím, že nejdříve by se mělo dosáhnout ekonomických cílů, protože vnitřní trh je klíčový pro dosažení těch ostatních.

Dále uvedený zdroj č.18 poskytuje informace o lisabonských cílech ve dvou dokumentech české vlády:

¹⁶ http://www.europeum.org/doc/arch_eur/Lisabonsky_proces_panelova_diskuse.pdf, staženo 22.5.2007

¹⁷ <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/pidla-pirovnal-lisabonsk-proces-k-yettimu>, staženo 29.11.2007

- Jde o *Strategii hospodářského růstu* z jara 2005, která pojednává o dlouhodobé vizi vývoje české ekonomiky do roku 2013. Měřeno ukazatelem HDP na obyvatele by se Česká republika pomocí této strategie měla vyrovnat průměru vyspělejších zemím Evropské Unie. Inspirace Lisabonskou strategií je patrná v pěti prioritách, které mají přispět k vysoké konkurenceschopnosti české ekonomiky : 1. Příznivé prostředí pro podnikání, 2. Zajistit potřebné zdroje financování, 3. Budování infrastruktury, 4. Rozvoj lidských zdrojů a 5. Podpora výzkumu, vývoje a inovací.
- *Národní lisabonský program na období 2005-2008 (Národní program reforem České republiky)* přijatý v říjnu 2005 v souladu s doporučeními Evropské rady z jara 2005.¹⁸

„Národní program reforem byl přijat 14. září 2005 Vládou ČR a následně předložen Evropské komisi. Vyhodnocení prvního roku implementace zde stanovených opatření je předmětem Zprávy o plnění NPR, kterou vláda ČR přijala dne 25. října 2006.“¹⁹ Obsahuje seznam opatření, která se týkají *makroekonomické* oblasti, *mikroekonomické* oblasti a *trhu práce*. Tyto směry představují obecný rámec pro stanovení hlavních cílů ve vztahu k Lisabonské strategii a jednotlivé členské země se ve svých Národních programech reforem věnovaly těm doporučením, která považují za významná vzhledem k jejich vlastním hospodářským potřebám.

Národní program reforem ČR vyjadřuje nepostradatelné reformní kroky a označuje důležité cíle české hospodářské politiky. Mimo opatření pro vyšší kvalitu veřejných financí se ČR soustředí i na opatření, která směřují k vylepšení podnikatelského prostředí a podpory výzkumu, vývoje a inovací. Dalším z hlavních cílů je také sféra rozvoje lidských zdrojů, kde uskutečnění daných opatření povede ke zvýšení přizpůsobivosti trhu práce a vytváření znalostní společnosti.

Základní slabinou tohoto dokumentu je však nedůslednost ve formulacích návrhů a způsobů kontroly plnění navrhovaných opatření. Jak říká RNDr. Miroslav Škaloud: *„S většinou v materiálu uvedených zásad lze souhlasit, jsou rozumné a logické. Jakmile však dojde na praxi, zůstávají zásady na papíře.“²⁰*

¹⁸ <http://lisabon.naseevropa.cz/lisabon.htm>, staženo 15/10/2007

¹⁹ <http://www.vlada.cz/cs/eu/oeu/lisabon/cr.html>, staženo 18/9/2007

²⁰ <http://www.skalous.net/index.php3?act=aktuality&display=374>, staženo 7.4.2008

Makroekonomická část je podstatným východiskem pro ekonomický růst. Vývoj by měl být podepřen vhodnou rozpočtovou a měnovou politikou. Tento úkol ale samozřejmě neplatí pouze pro Českou republiku, ale i pro ostatní členské země. V oblasti veřejných financí jde o naplnění reformy tak, aby byl postupně snižován deficit veřejných financí a aby tento rok spadl pod 3%. Měnová politika by měla pomoci k udržení nízkého a stabilního růstu cenové hladiny. K dalším opatřením patří ustálení důchodového systému a systému financování zdravotní péče. (k výše uvedeným údajům byly použity informace ze zdroje č.²¹)

Ministerstvo průmyslu se 1. června 2005 stalo na základě usnesení vlády ČR č. 662 hlavním koordinátorem mikroekonomické části, která má celkem 10 směrů. Ministerstvo průmyslu si však vybralo pouze 4, které jsou nejdůležitější pro ČR. Jsou to:

- Podnikatelské prostředí (podpora malého a středního podnikání, snazšího zakládání nových společností a snížení administrativní zátěže pro podnikatele),
- Výzkum, vývoj a inovace (včetně jejich komerčního využití v praxi),
- udržitelné využívání zdrojů (zejména elektrické energie). Péče o životní prostředí je dobrým požadavkem. RNDr. Miroslav Škaloud tvrdí, že: „za alarmující je ale potřeba považovat snahu o zavedení tzv. **ekologické daně**, která by zvyšovala již nyní silnou daňovou zátěž v ČR a navíc by kladla nové nároky na administrativní zabezpečení daňové správy. Známa, i když neprokázaná tvrzení uvádí, že zavedením ekologické daně se sníží spotřeba energie, paliv, pohonných hmot a tím dojde ke zlepšení životního prostředí. Není však prokazatelné, že se tímto zdražením významně snižuje počet projetých kilometrů a tím že by došlo ke snížení emitovaných škodlivin do prostředí.“²²
- Modernizace a vývoj dopravních, informačních a komunikačních sítí.

V oblasti trhu práce se reformní opatření dotýkají zejména jeho flexibility. Má jít o:

- rozšíření smluvní volnosti,
- snížení zákonných nemzdových nákladů práce,

²¹ <http://www.euroskop.cz/42404/119715/clanek/lisabonsky-proces/lisabonska-strategie-a-ceska-republika/>, staženo 20/7/2007

²² <http://www.skaloud.net/index.php3?act=aktuality&display=374>, staženo 8.11.2007

- zvýšení územní mobility pracovní síly (příspěvek ke zvýšení pracovní motivace).

Pokud jde o začleňování osob na trh práce, pozornost je věnována osobám na počátku a konci jejich kariéry. Reformy v oblasti rozvoje vzdělávání zvýší kvalitu pracovní síly, rozšíří možnosti vzdělávání a podpoří schopnost vyrovnat se s náročnými podmínkami měnícího se na trhu práce. Přijatá opatření Národního programu reforem by měla přispět k tomu, že se do tohoto roku zvýší celková míra zaměstnanosti na 66,4 %, míra zaměstnanosti žen na 57,6 % a míry zaměstnanosti starších zaměstnanců (55-64 let) na 47,5 %.²³ „*Krokem, který nastaví systém sociálních dávek tak, aby se lidem vyplatilo pracovat, budou navrhované změny v oblasti životního minima a pomoci v hmotné nouzi. Jejich smyslem je dostatečně a spravedlivě ochraňovat občany před hmotnou nouzí, ale zároveň je motivovat k aktivnímu hledání zaměstnání a přijetí i méně placené práce zvýhodněním těch, kteří prokážou snahu zvýšit si příjem vlastní prací.*“²⁴

Následující zdroj vystihuje NPR takto, citují: „*Ve dnech 14. až 17. listopadu 2005 proběhlo v Bruselu zasedání Pracovní skupiny pro přezkoušení členských zemí EU v rámci „Výboru pro hospodářskou politiku“, na kterém byly hodnoceny Národní programy reforem jednotlivých členských států, včetně České republiky. Česká republika byla v rámci pracovní skupiny „Energy Performance Contracting“ (EPC) pověřena hodnocením dánského Národního programu reforem. Národní program reforem České republiky byl zkoumán 15. listopadu 2005. Examinující zemí byla Litva. Celkově byl Národní program reforem České republiky hodnocen pozitivně, stejně tak jako vystoupení České republiky při examinacích, což se promítlo do závěrů pracovní skupiny.*“²⁵

Dosavadní zkušenosti z Lisabonské strategie potvrdily, že pouhé určení priorit není dostačující. Má-li se Česká republika poučit z jejích úspěchů i nezdarů, měla by se o strategii začít více zajímat nejen vláda, ale také veřejné správy, podnikové sféry, finanční instituce, vzdělávací a výzkumný sektor i občanské organizace.²⁶

²³ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_program_zprava_21475.html, staženo 3.12.2007

²⁴ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_program_zprava_21475.html, staženo 3/12/2007

²⁵ <http://www.euroskop.cz/42404/119715/clanek/lisabonsky-proces/lisabonska-strategie-a-ceska-republika/>, staženo 8.11.2007

²⁶ http://www.naseevropa.cz/portal/port_data.nsf/a7d4bcba999ff4f2c1256f3a00490df3/cd68cf93811a0562c12570c40045fbfe?OpenDocument, staženo 9.11.2007

2.8 Dosavadní hodnocení Lisabonské strategie

Hodnocení se o Lisabonské strategii nevyjadřuje příliš příznivě. Lisabonská strategie, která obsahuje na 120 priorit, byla přijata jako soustava opatření, která měla Evropskou unii ekonomicky pozvednout a dokonce do roku 2010 předejít nebo se alespoň vyrovnat USA. Tohoto cíle se nepodaří dosáhnout v podmínkách, kdy se EU potýká s vážnými ekonomickými a sociálními problémy.

„Problematickými oblastmi jsou zejména zaměstnanost a produktivita, které nedostatečně přispívají k růstu, klesající investice, a to zejména do výzkumu a vývoje, a nízký příspěvek informačních technologií k hospodářskému růstu. Evropská komise vedle toho upozorňuje i na nedostatky v naplňování ekologických cílů, na přetrvávající riziko chudoby a na vysokou strukturální nezaměstnanost.“²⁷

Následující zdroj č.28 shrnuje toto: Za dalším z neúspěchů se považuje neúměrné rozšíření lisabonské agendy. „V Lisabonu byl program oživení evropské ekonomiky formulován v obecné podobě: sestával ze tří pilířů (ekonomického, sociálního a ekologického), které byly rozvedeny do devíti směrů. Skutečné nastartování programu vyžadovalo, aby byla zformulována, schválena a uvedena do života celá řada tzv. akčních plánů. Bylo nutno také sestavit takzvané strukturální ukazatele sloužící k monitorování a vyhodnocování pokroku jednotlivých členských zemí. Celý program tak rostl do šířky, každé další zasedání Evropské rady dodalo podněty k zahájení nových programů. Problém byl v tom, že každý nový program a akční plán byl doprovázen konstatováním, že představuje „vysokou prioritu“. Tak se stalo, že v roce 2004 existovalo na 120 akčních programů, a tudíž i priorit. Wim Kok, jeden z architektů Lisabonské strategie, k tomu říká, že se Lisabonská strategie příliš rozrostla a je přetížena neúnosným množstvím „priorit“ s nestejným přínosem k vlastnímu cíli Lisabonské strategie, kterým je dosažení vysoké ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti. Proto se oprávněně vyvozuje, že Lisabonu se nedaří, protože „pojednává o všem a tudíž o ničem“. Což nastoluje také otázku o odpovědnosti za pokrok strategie: „Odpovědný je každý, a tudíž nikdo,“ konstatuje zpráva. V doporučeních jak dále postupovat předkládá Wim Kok několik návrhů, jak zvýšit odpovědnost za Lisabon.“²⁸

²⁷ <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro>, staženo 30.11.2007

²⁸ <http://www.integrace.cz/integrace/>, staženo 12.12.2007

Odpověď na otázku, proč Evropská Unie nepokročila při dosahování stanovených cílů, si lze odvodit. Od samotné Lisabonské strategie nelze očekávat nic zásadního, protože „*klíčové reformy, které zásadně pohnou současně s podnikatelským prostředím, zpružní trh práce, přemění celý sociální model a podpoří efektivní výzkum a vývoj, nemůže provést ani Evropská komise, ani Evropská rada*“.²⁹ Tyto změny musí provést samotné vlády států v rámci svých politik pod tlakem určitých skupin. Úspěch při plnění cílů pak záleží na dvou klíčových faktorech: kvalita veřejných institucí a dostatečná politická motivace („vláda má např. zájem na reformě pouze tehdy, pokud bude mít jistotu, že voliči pochopí dlouhodobou výhodnost takového projektu“³⁰).

José Manuel Barroso, předseda Evropské komise, navrhl tři kroky jak se dostat z této nepříliš příznivé situace:

- Focus (zaměření): Barroso se chce hlavně zaměřit na hospodářský růst a nezaměstnanost pomocí spojení akčního plánu Evropské Unie a národních akčních plánů. To však reformu neznamena, pouze jinak vykresluje současnou snahu EU o hospodářskou výkonnost.
- National Ownership (národní odpovědnost): konkrétní reformy musí provádět členské státy, sociální partneři a dokonce sami občané. Tento krok je spíše proklamativní a nevypovídá nic o tom, jaké reformy a v jakém sledu mají být prováděny.
- Simplification (zjednodušení): zjednodušení agendy pro EU.

Z těchto návrhů bohužel není zřejmé, jak by mohl současnou situaci vyřešit. Zásadním opatřením je jen jiná forma přerozdělení. „*Barroso by rád zachoval současný systém sociálního státu.*“³¹ To ale znamená, že na nové programy bude muset být vynaloženo více peněz.

²⁹ <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/lisabonsk-strategie-jak-m-smysl>, staženo 12.2.2008

³⁰ <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/lisabonsk-strategie-jak-m-smysl>, staženo 12.2.2008

³¹ <http://www.libinst.cz/komentare.php?id=90>, staženo 11.2.2008

K následujícím informacím byl použit zdroj č. 32: Tomu odpovídá i dokument Evropské komise „Strategic Objectives 2005-2009“, který shrnuje návrhy opatření na evropské znovuzrození. Tento plán je naplněn řadou obecných pojmů: „přiměřená regulace“, „rovné právo na podnikání“, „spravedlivé korporátní daně“, „lepší regulace“ bez bližší specifikace. Zároveň se mluví o snižování regulací, o snižování obchodních bariér. Na druhou stranu se volá po ekonomické a sociální kohezi, což podle EU znamená srovnávání rozdílů mezi bohatými a chudými, chce udržet vysoký sociální standard, drží se hesla “záchranná sociální síť”.³²

Wim Kokova zpráva říká, cituji: *„I když se zřejmě již nepodaří dohnat zpoždění, skupiny odborníků nevidí důvod k tomu, aby se Lisabonská strategie opustila. Nejde v ní pouze o jednorázový cíl, ale o dlouhodobý proces a vizi, která nekončí konkrétním datem a v níž jde o budoucnost Evropy. Není ani pokusem kopírovat USA. Termín 2010 je třeba zachovat také proto, aby podněcoval členské státy k větší angažovanosti. Žádná členská země dosud nijak zásadně nezpochybnila záměry této strategie. Diskuse, k níž přispěla Wim Kokova zpráva, se hlavně vedla o tom, proč se nedaří dosavadní směřování, nikoli o jejích cílech a záměrech. Lisabonská strategie je podporována nejen všemi evropskými institucemi, ale rovněž organizacemi evropských podnikatelů, evropskými odbory i občanskými organizacemi.“*³³

³² <http://www.euportal.cz/default.aspx?CatId=2>, staženo 22.2.2008

³³ http://www.euractiv.cz/cl/2/986/Proc_se_nedari_Lisabonske_strategii_na_okraj_Wim_Kokovy_zpravy, staženo 20.2.2008

3 ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

3.1 Definice

Environmentální nebo-li životní prostředí člověka je charakterizováno jako ta část světa, se kterou je člověk ve vzájemném působení, to znamená, kterou ovlivňuje, transformuje a které se přizpůsobuje.

*„Mezi složky životního prostředí patří zejména ovzduší, voda, půda, nerostné suroviny, obytné prostředí, ale také blízký kosmický prostor, kde je vliv působení člověka již půl století patrný.“*³⁴

Existují 2 faktory měnící, resp. zhoršující životní prostředí:

Přírodní faktor: sem můžeme zařadit změny slunečního záření, změnu magnetického pole, pohyby tektonických desek, sopečnou činnost a zemětřesení, srážky s kosmickými tělesy apod. Působení těchto vlivů nemůžeme významněji nijak ovlivnit, některé ale můžeme alespoň předvídat a připravit se na ně (např. tsunami,...).

Antropogenní faktor: důsledky vyplývající z aktivit člověka. Např. důsledkem vypouštění freonů je narušování ozónové vrstvy, důsledkem vypouštění skleníkových plynů jsou klimatické změny apod. Tento faktor ještě dále můžeme rozdělit na 3 rovin:

1) primární: jsou dobře měřitelné, zpravidla viditelné a působí okamžitě. Jako příklad mohou uvést znečištění ovzduší oxidu síry při spalování hnědého uhlí.

2) sekundární: jsou obtížněji měřitelné, jsou neviditelné a působí se zpožděním. Např. freony stoupají do stratosféry (kde reagují s ozónem) mnoho let.

3) terciární: nejvíce skryté, jsou těžko předvídatelné a působí s velkým časovým zpožděním. Příkladem je ekologická stabilita krajiny.

3.2 Instituce a úmluvy týkající se problematiky životního prostředí

V posledních letech se poukazuje na stále více přírodních katastrof. Dalo by se říci, že člověk má v tomto ohledu také svůj podíl. Za vším však nelze vidět pouze vliv emisí

³⁴ VÁŠA, Ivo, a kolektiv, Studie pro oblast infrastruktur v rámci projektu přípravy výzkumného centra pro EU, Ústav jaderného výzkumu Řež, prosinec 2006

skleníkových plynů. Jsou zde i jiné faktory, jako např. odlesňování, vznik pobřežních pásem, což velmi zvyšuje pravděpodobnost povodní, špatné zemědělské praktiky, které mají dopad na eroze, sucho a zvyšují pravděpodobnost požárů apod.

Instituce zapojené do problematiky životního prostředí by se daly jen těžko spočítat. Každým rokem přibývají další a další a některé jsou natolik malé, že se o nich nedají sehnat téměř žádné informace. Níže se snažím vyjmenovat alespoň, podle mého názoru, ty nejdůležitější.

3.2.1 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD)

Byla založena 14. prosince 1960 a vstoupila v platnost 30.9.1961. OECD nahradila Organizaci pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC), která vznikla v r. 1948 v souvislosti s Marshallovým plánem a má na 30 členů.

Má podporovat veřejné politiky s těmito cíly, cituji podle zdroje č.35:

- „Dosáhnout nejvyššího udržitelného hospodářského růstu a zaměstnanosti a rostoucích životní standardů v členských státech při současném upevňování finanční stability, a tak přispět k rozvoji světové ekonomiky;
- přispívat ke zdravé ekonomické expanzi jak v členských, tak v nečlenských státech, v procesu hospodářského rozvoje;
- přispívat k rozmachu světového obchodu na multilaterální základě při zachování principu nediskriminace a v souladu s mezinárodními závazky.“³⁵

Evropská Unie vidí slabinu v trhu s pohonnými hmotami netestovaných technologií, které by mohly přispět ke snížení skleníkových plynů maximálně o 3%. Zpráva doslova říká: *„Stávající politika podpory biopaliv značně sází na jedinou technologii, přestože existuje široká škála dalších paliv a pohonných hmot, jejichž využití se v budoucnu předpokládá. Národní vlády by měly přestat vytvářet nový mandát pro biopaliva a měly by se zabývat možnostmi, jak jej omezit, například vytvořením technologicky neutrálních politik jako je daň*

³⁵ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-prostredi-celni-problematika/strucna-charakteristika-oecd/1000487/39087/>, staženo 23.4.2008

z oxidu uhličitého. Takové politiky by účinněji stimulovaly regulační i tržní pobídky pro využití efektivních technologií,“³⁶

3.2.2 Mezvládní panel ke klimatické změně (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC)

Byl založen v roce 1988 Světovou meteorologickou organizací (WMO) a programem OSN pro otázky životního prostředí (UNEP). Tento panel je charakterizován jako „*nezávislý vědecko-technický orgán zaměřený na podporu poznání podstaty klimatické změny a hodnocení jejích environmentálních a sociálních důsledků.*“³⁷

Obsahuje 4 pracovní skupiny IPCC zaměřené na:

- otázky vědecké podstaty problému,
- dopady klimatické změny,
- analýzu strategií vedoucích ke zmírnění následků,
- přípravu inventur emisí skleníkových plynů.

Podle nedávno publikované zprávy mají dnes vědci přesné výpočty, jak se bude měnit globální oteplování při současné produkci skleníkových plynů. Tato zpráva rovněž potvrdila, že klimatické změny (úbytek deště, časté výkyvy počasí jako hurikány,..) by postihly zejména rozvojové země v Africe a Asii. Česká republika patří mezi evropské rekordmanky ve vypouštění oxidu uhličitého. Příčinou je zejména zastaralý a málo efektivní průmysl.

3.2.3 Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách (United Nations Framework Convention on Climate Changes, UNFCCC)

Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách je mnohostranná úmluva o ochraně klimatického systému Země. Smlouva byla uzavřena v roce 1992 a vstoupila v platnost roku 1994 po ratifikaci padesátým státem. Cílem úmluvy je stabilizovat atmosférické koncentrace

³⁶ <http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/oecd-zpochybnuje-cil-eu-pro-biopaliva>, staženo 22.4.2008

³⁷ <http://www.chmi.cz/cc/ipcc.html>, staženo 23.4.2008

skleníkových plynů a předejít tak interferencím s klimatickým systémem. Tato úmluva obsahuje pouze základní principy a obecně formulované závazky. Strany úmluvy se zavazují :

- *inventarizovat své emise skleníkových plynů*
- *sestavit a realizovat národní programy zaměřené na redukcí emisí a posílení „propadů“ skleníkových plynů*
- *podporovat rozvoj relevantních technologií*
- *podporovat vědecký výzkum, veřejnou osvětu, výměnu informací*
- *vzájemně komunikovat a spolupracovat*

Tyto závazky se týkají zemí, které jsou uvedené v Dodatku I Úmluvy. Jedná se o průmyslově vyspělé státy (vesměs členy OECD) a státy s transformující se ekonomikou (státy střední a východní Evropy, posovětské republiky). Státy uvedené v Dodatku I se zavazují přijmout národní strategii a z ní vyplývající opatření, která omezí antropogenní emise skleníkových plynů a povedou k posilování přirozených absorbátorů těchto plynů.

Cíl a principy úmluvy:

Jelikož cíle a principy této úmluvy jsou již dané, nezbyvá mi, než opět citovat následující 2 body podle zdroje č. 38:

- Cílem úmluvy je, podle článku 2, *"...stabilizovat atmosférické koncentrace skleníkových plynů na takové hladině, která předejde antropogenním interferencím s klimatickým systémem"*. Taková hladina by měla být dosažena v čase dostatečném k zajištění:
 - přirozené adaptace ekosystémů na změnu klimatu;
 - stálé produkce potravin;
 - ekonomického rozvoje trvalého charakteru.
- Základní principy, na kterých je úmluva postavena, jsou proto následující:
 - Princip předběžné opatrnosti, tedy vědomí, že s preventivní akcí nelze čekat až na výsledek definitivní vědecké analýzy rizik.

- Princip mezigenerační odpovědnosti (základní podmínka tzv. trvale udržitelného rozvoje), který stanoví, že současný ekonomický rozvoj může probíhat jen za okolností, které neohrozí potřeby příštích generací.
- Princip společné, avšak diferencované odpovědnosti, který v případě Rámcové úmluvy říká, že „rozvinuté země“ nesou hlavní odpovědnost za rostoucí koncentrace skleníkových plynů v atmosféře.³⁸

3.2.3.1 Kjótský protokol

V roce 1997 na třetí konferenci smluvních stran v Kjótu byl přijat tzv. Kjótský protokol, který zavazuje své členy uvedené v Dodatku I ke snížení celkového množství emisí v průměru o 5,2 % (v ekvivalentu roku 1990) do prvního kontrolního období (2008 - 2012). Protokol byl úspěšně ratifikován (k 16.12.2004 ratifikovalo dokument 132 států, z toho 37 z Dodatku I). Závazky jednotlivých států se liší podle stupně rozvoje i podle současných emisí skleníkových plynů (ČR se zavázala ke snížení emisí skleníkových plynů v ekvivalentu CO₂ o 8 %). Pro minimalizaci ekonomických dopadů na zavedení limitů poskytuje protokol tzv. tři flexibilní mechanismy.

- **obchodování s emisemi** – obchod s emisními povolenkami v rámci jednoho státu i mezi státy (odvislé od emisních limitů, dohodnutých jednotlivými státy).
- **společně zaváděná opatření** – příkladem je investice zahraničního investora do technologie na snižování emisí skleníkových plynů v rozvojové zemi s výnosem v podobě emisních kreditů.
- **mechanismus čistého rozvoje** – umožňuje zemím Dodatku I investovat do technologií pro snížení emisí skleníkových plynů v zemích třetího světa, příslušné úspory v emisích je možné započítat do závazků vyplývajících z Kjótského protokolu.

Snížení emisí se vztahuje na šest plynů: oxid uhličitý (CO₂), methan (CH₄), oxid dusný (N₂O), hydrogenovaný fluorovodík (HFCs), polyfluorovodík (PFCs) a fluorid sírový (SF₆).

³⁸http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1mcov%C3%A1_%C3%BAmpluva_OSN_o_klimatick%C3%BDch_zm%C4%9Bn%C3%A1ch, staženo 24.4.2008

3.2.4 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV)

Hospodářská činnost se nepochybně dotýká životního prostředí. Od vzniku lidské civilizace člověk neustále zasahuje do ekosystému tím, že ekologickou rovnováhu přetvářel na jinou díky ekonomické činnosti (zemědělství, obchod, průmysl, doprava).

Na 439. plenárním zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (23. – 25.10. 2007) proběhlo i zvláštní zasedání na téma „Změna klimatu a Lisabonská strategie“.

Na tomto zasedání byla prezentována hlavně tato stanoviska:

- Změna klimatu: Pokud Lisabonská strategie zvýší úsilí proti změně klimatu, může to vytvořit pozitivní konkurenční tlak. Světové trhy neustále hledají nová řešení úspory energie.. Mohlo by tak dojít ke zvýšení investic např. do oblasti výzkumu a vývoje.
- Pokrok ve využívání biopaliv: využívání biopaliv je spojené s ubíráním obilovin na výrobu potravin a krmiv, nese spoluodpovědnost za zvýšení cen obilovin a má vysoké výrobní náklady. Pokud jde o bionaftu, jsou tu hlavně tyto problémy: nízká produktivita, problémy se stálostí a související obtíže při skladování. Pokud jde o bioetanol, objevují se následující problémy: vysoká spotřeba vody a hnojiv, nevhodnost k dopravě stávajícím potrubím pro dopravu paliv z ropy (problémy s korozí). Výbor varuje všechny evropské instituce, aby při výrobě biopaliv měly na zřeteli množství spotřebované vody.
- Snížení emisí skleníkových plynů v silniční dopravě: Výbor se domnívá, že existuje prostor pro zlepšení energetické účinnosti ve výkonnosti všech druhů dopravy. Také se domnívá, že je třeba důkladně posoudit celkový dopad biopaliv na hladiny CO₂. *„Konkrétně by Evropská komise měla specifikovat, jak chce dosáhnout cíle 10 % používání biopaliv do roku 2020 vzhledem k podmínkám, které pro dosažení stanovila Evropská rada“, a měla by být připravena změnit svůj přístup, pokud se z hlediska snižování množství uhlíku ukáže být méně účinný, než se předpokládalo, nebo pokud bude mít nežádoucí dopad na strukturu světového zemědělství nebo na biodiverzitu. EHSV připouští, že je nicméně vhodné změnit pravidla pro specifikaci*

paliv, jak je navrženo v této směrnici, aby bylo možné vyrábět a uvádět na trh nový benzín s vysokým obsahem biopaliv za podmínky, že budou vyloučeny obavy spojené s potenciálními dopady na znečištění.³⁹

- **Rozvoj bioenergií a jejich dopad na zemědělské trhy a životní prostředí:** Evropská rada se zavázala splnit cíl využívání 20% podílu obnovitelných energií v celkové spotřebě EU do roku 2020. Podle EHSV biopaliva pomáhají k realizaci 3 hlavních cílů: k boji proti oteplování klimatu, k dosažení energetické nezávislosti EU a k zamezení vyčerpání ropných zdrojů.⁴⁰

3.3 Cíle ke zlepšení environmentálního prostředí v evropském měřítku

Informace o změnách klimatu jsou dnes pro řadu institucí téměř jasná: naše planeta se pravděpodobně v důsledku lidské činnosti otepluje. Aby se omezilo průměrnému zvyšování teploty na 2°C, je zapotřebí razantně jednat.

Podle následujícího zdroje č.41 by: *„vůdčí postavení Evropy v této oblasti mělo být navrženo tak, aby představovalo dobrý základ pro účinnější boj proti změnám klimatu a aby posílilo konkurenceschopnost. Nová energetická politika pro Evropu, která se nyní tvoří, musí být připravována i v tomto kontextu. Evropa potřebuje integrovanou energetickou politiku, která bude kombinovat akce na evropské úrovni a na úrovni členských států a současně podporovat ekologickou udržitelnost, zabezpečení dodávek a konkurenceschopnost“⁴¹:*

- postupovat směrem k dosažení nízkouhlíkové energetiky, a tak dokládat vůdčí roli Evropy v boji proti změnám klimatu při současné podpoře konkurenceschopnosti EU. Vyžaduje se zapojení třetích zemí, což opět znamená obrovské úsilí v oblasti výzkumu a vývoje, zejména pokud jde o energetické technologie.
- *„Důsledné politiky k prosazování energetické úspornosti a obnovitelných zdrojů energie mohou také velmi výrazně přispět ke snížení emisí, lepšímu zabezpečení*

³⁹ http://www.spcr.cz/cz/infoservis/zpravodaj/11_07w.pdf, staženo 11.2.2008

⁴⁰ http://www.spcr.cz/cz/infoservis/zpravodaj/11_07w.pdfm staženo 11.2008

⁴¹ http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/1206_annual_report_cs.pdf, staženo 12.1.2008

*dodávek a posílení konkurenceschopnosti tím, že učiní z Evropy předního hráče v inovačních oborech.*⁴²

Lisabonská strategie obecně požaduje:

- Boj proti změnám klimatu: pokroky v dosahování cílů z Kjótského protokolu
- Oddělení vazby mezi hospodářským růstem a využíváním zdrojů: boj proti množství dopravy, hlukové zátěži a ekologickému znečištění při plném zahrnutí sociálních a ekologických dopravních nákladů, vytvoření společného cíle pro zpoplatnění dopravní infrastruktury (Evropská dálniční známka), udržitelné nasazení přirozených zdrojů a redukce množství odpadu.⁴³
- Vytyčení nového pracovního rámce: Přijetí směrnic ke zdanění energie a ekologické odpovědnosti.

Kokova zpráva požaduje:

Následující 3 body jsou převzaty z odkazu č.44, cituji:

- „Evropská komise, Rada EU a členské státy by měly podporovat vývoj a šíření ekologických inovací a využít vedoucího postavení Evropy na klíčových trzích ekoprůmyslu,
- evropská komise by měla předložit Radě EU zprávu o dosaženém pokroku v Akčním plánu pro ekologické technologie. Pro realizaci by měly členské státy vypracovat itinerář, v němž jsou stanovena konkrétní opatření na lhůty, především v rovině výzkumu (zejména pro technologické platformy), na podporu malých a středních podniků (rizikový kapitál) a přiměřených cen (odstraněním škodlivých subvencí),
- národní a lokální úřady by měly do konce roku 2006 stanovit Akční plány pro ekologizaci veřejných zakázek, které se budou soustředit předně na technologie využívající obnovitelné energie a na nové pohonné hmoty. Komise by měla pomáhat, aby se spolehlivé postupy rozšířily mezi úřady členských států.“⁴⁴

⁴² <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/34/3011df35c1f2aeb439544922b042f7da.pdf>, staženo 27.3.2008

⁴³ <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/2/ade6af374fef7e9195732f79182fa5fa.pdf>, staženo 2.2.2008

⁴⁴ <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/2/ade6af374fef7e9195732f79182fa5fa.pdf>, staženo 6.4.2007

Osobně se domnívám, že účinným opatřením pro snížení emisí CO₂ je rozšíření podílu jaderné energetiky ve výrobě elektrické energie, tepla a vodíku. Vodík je totiž považován za energetický nosič budoucnosti vzhledem k jeho téměř neomezeným zásobám a známým principům jednoduchosti jeho produkce.

3.4 Cíle ke zlepšení environmentálního prostředí v ČR

Česká republika má 3 hlavní cíle, které se objevily ve zdroji č. 45 :

- Prvním cílem je zajistit v ČR co nejlepší kvalitu všech složek životního prostředí, postupně ji zvyšovat a vytvářet tak podmínky pro postupné obnovení krajiny, pro zmenšení až odstranění rizik pro lidské zdraví a pro postupnou regeneraci živé přírody v oblasti ochrany ovzduší (nepřekračovat emisní limity), v oblasti ochrany vod (dobrý chemický a ekologický stav povrchových a podzemních vod), v oblasti ochrany půdy (zastavit přísun znečišťujících látek), v oblasti ochrany lesů (zlepšit stav a strukturu lesů), v oblasti zemědělství (prosazovat ekologické zemědělství), v oblasti s nakládáním odpadů (omezit vznik nebezpečných odpadů), v oblasti péče o krajinu (estetická funkce)
- Druhým cílem je zmenšit střet zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a dospět k vymizení vlivu ekonomického růstu na zhoršování životního prostředí: v oblasti výroby a spotřeby energie (zvyšovat efektivnost), v oblasti průmyslové výroby (větší spotřeba i druhotných surovin), v oblasti výstavby dopravní struktury
- Třetím cílem je přispívat k řešení evropských a globálních environmentálních problémů (zejména ohrožení změn klimatu a ozónové vrstvy Země a úbytku biodiverzity): v oblasti ochrany klimatu (úspora energie), v oblasti ochrany ozónové vrstvy (snížit používání látek, které ji ohrožují).⁴⁵

⁴⁵ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/strategie-udrzitelneho-rozvoje-cr/environmentalni-pilir-ochrana-prirody-a/1000986/21540/#prvni>, staženo 1.3.2008

3.4.1 Výzkumné a vývojové aktivity

Klíčový význam pro realizaci navrhovaných opatření, zejména těch dlouhodobých, mají organizační i finanční podpora Evropské komise, Euroatomu a OECD pro výzkum nových energetických technologií, jakými jsou „čisté uhlí“, separace a ukládání CO₂, výzkum a vývoj nových jaderně energetických technologií a rozvoj vodíkových technologií v návaznosti na ty jaderné.

Výzkum v oblasti **jaderné energetiky** je orientován na zajištění bezpečného, spolehlivého a ekonomického provozu stávajících jaderných elektráren s prodloužením životnosti až na 60 let (včetně řešení konce palivového cyklu a nakládání s radioaktivními odpady), na vývoj a inovace nových jaderných elektráren generace III a III+ a na výzkum a vývoj jaderných systémů IV. generace (určených nejen pro výrobu elektrické energie, ale i pro dodávky tepla pro průmyslové aplikace, např. pro výrobu vodíku). Samostatnou oblastí, stojící vedle technologií využívající energie jaderného štěpení, je výzkum jaderné fúze.

V oblasti **klasické energetiky** je cílem výzkum a vývoj nových technologií s vysokou účinností, umožňujících efektivnější využití fosilních zdrojů energie a snížení emisí skleníkových plynů; k tomu též přispěje zachycování a ukládání CO₂ ze spalovacích procesů do podzemních lokalit.

V oblasti **obnovitelných a alternativních zdrojů** energie bude výzkum a vývoj zaměřen na efektivní a udržitelné využití biomasy, větrné energie a termální energie Země, jakož i na využití solární energie prostřednictvím nových materiálů a efektivních typů článků. Předmětem výzkumu bude i zvýšení efektivity využívání druhotných zdrojů energie (odpadní teplo), akumulace energie i technická zařízení a systémy, které souvisejí s obnovitelnými zdroji energie. Komplexní výzkum a vývoj bude věnován vodíkovému hospodářství a využití vodíku v palivových článcích nebo spalovacích motorech.

3.5 Vliv dopravy na globální změny v atmosféře

Lisabonská strategie se v rámci environmentálního pilíře zabývá mnoha dimenzemi (viz. kapitola 2.5) Bohužel na analyzování všech zde není tolik prostoru, kolik bych potřebovala. Ráda bych si tedy z velkého spektra různých faktorů majících dopad na životní prostředí vybrala konkretizaci dopadu dopravy na klimatické změny, resp. globální oteplování, jelikož v posledních letech je světu předpovídána tato katastrofa nedozírných rozměrů.

3.5.1 Skleníkový efekt

Skleníkový efekt je proces při kterém dochází k ohřívání uzavřeného systému vlivem absorbování energie z vnějšího prostředí a zároveň je zabraňováno jejímu opětovnému úniku. Zemský skleníkový efekt je proces, při kterém atmosféra způsobuje ohřívání planety absorpcí přímého slunečního záření a odraženého záření od zemského povrchu.

Sluneční paprsky dopadající na Zemi jsou z 30 % odraženy zpět do volného prostoru, přibližně 6 % celkového dopadajícího záření je odraženo atmosférou, 20 % oblaky a 4 % zemským povrchem. Zbývajících 70 % slunečního záření je absorbováno atmosférou (16 %), oblaky (3 %) a zemským povrchem (51 %). Absorbováním energie se planeta ohřívá a vyzařuje tedy tepelné záření. Protože je teplota atmosféry a povrchu planety mnohem nižší než slunce je tato energie vyzařována v infračerveném dlouhovlnném spektru na vlnových délkách. Zatímco zemská atmosféra je pro sluneční záření téměř transparentní, záření o dlouhých vlnových délkách je ze 71 % absorbováno. Energie vyzařovaná povrchem tedy narůstá až do doby, kdy dojde vykompenzování pohlcování této energie atmosférou. Výsledkem je rovnovážná teplota, která je závislá na schopnostech atmosféry pohlcovat odražené záření.

Skleníkový efekt je přirozený jev, který napomáhá k zachycení tepla potřebného pro život všech živých organismů na Zemi. Člověk svou průmyslovou činností mění složení atmosféry emisemi skleníkových plynů a zvyšuje tak účinnost skleníkového efektu. Tento přírůstek k přirozenému skleníkovému efektu pak nazýváme přídavný (antropogenní) skleníkový efekt.

Plyny, které přispívají ke skleníkovému efektu jsou vodní páry, oxid uhličitý (CO₂), metan (CH₄), oxid dusný (N₂O) a ozón (O₃). Souhrnně jsou tyto plyny označovány jako skleníkové plyny. Množství absorbované energie v atmosféře závisí na koncentraci těchto plynů. K celkovému efektu přispívají jednotlivé plyny různou měrou, která je závislá na koncentraci plynů v atmosféře, radiační účinnosti pohlcování a vyzařování dlouhovlnného záření (vyjadřující schopnost absorbovat energii) a době setrvání v atmosféře. „Podle zprávy Evropské komise z 9.2.2005 se do r. 2050 zvýší emise skleníkových plynů (v ekvivalentu CO₂) oproti současné době na dvojnásobek. Přitom EU a ostatní rozvinuté státy budou mít emise v podstatě nezměněné.“⁴⁶

Podíl dopravy na produkci CO₂ v ČR je přibližně 12 % a vykazuje pravidelný meziroční nárůst. Doprava tedy představuje nezanedbatelný zdroj skleníkových plynů.

3.5.2 Úbytek stratosférického ozónu – Ozónová díra

Ozónová vrstva (ozónosféra) se nachází ve stratosféře ve výšce 25 – 50 km nad hladinou moře, tato vrstva se vyznačuje vysokou koncentrací ozónu. Ozónová vrstva filtruje 99 % UV záření ze Slunce a na zemský povrch tak dopadá pouze 1 % tohoto záření.

Stratosférický ozón vzniká štěpením molekuly kyslíku působením UV záření. Volné, velmi reaktivní atomy kyslíku se váží na okolní molekuly kyslíku a vzniká ozón. Ozón se působením UV záření také štěpí na molekuly a atomy kyslíku. Celý proces se opakuje a téměř 99 % dopadajícího slunečního záření v UV spektru je při něm přeměněno na teplo. Ozón je velmi nestabilní a snadno reaguje s jinými plyny (N, H, Cl, Br, NO, OH). Přirozená rovnováha mezi vznikem a zánikem ozónu v atmosféře je dána chemickým složením atmosféry a sluneční aktivitou.

Zatímco antropogenní činností přízemního ozónu citelně přibývá, koncentrace stratosférického ozónu klesá. Oba efekty, byť s různým znaménkem změny koncentrace v ovzduší a s odlišným mechanismem, výrazně zhoršují kvalitu životního prostředí. Vysoké dávky UV záření ovlivňují negativně růst rostlin, ničí drobné vodní organismy, způsobují zánět spojivek, působí rakovinotvorně na pokožku.

⁴⁶ <http://www.skalousd.net/>, staženo 15/9/2007

3.5.3 Prostředky pro snižování emisí z dopravy

Katalyzátor

Katalyzátor je zařízení, umístěné ve výfukovém potrubí motoru, které snižuje množství škodlivých látek ve výfukových plynech. Katalyzátor nesnižuje obsah škodlivin jako filtr, ale poskytuje vhodné prostředí pro reakce, jejichž produktem jsou méně škodlivé látky pro člověka i životní prostředí. Katalyzátor je obvykle vyroben z keramického materiálu válcovitého tvaru s velkým množstvím průduchů s povrchem z drahých kovů (platina, rhodium, paladium). Vlastní katalyzátor je umístěn v plechové schránce, která se zařazuje do výfukového potrubí co nejbližší motoru. Katalyzátory můžeme dělit dle chemické reakce na oxidační a oxidačně redukční (třícestné). Dle stupně řízení dále na neřízené a řízené.

V třícestném katalyzátoru probíhají oxidační i redukční reakce. Slovo třícestný v označení katalyzátoru znamená, že podporuje reakce tří škodlivých složek ve výfukových plynech. Těmito složkami jsou volné uhlovodíky, oxidy dusíku (NO_x) a oxid uhelnatý (CO). Oxid uhelnatý a volné uhlovodíky se oxidují ve zvýšené míře na oxid uhličitý, oxidy dusíku se naopak redukují na oxid dusný a dusík. Je prokázáno, že používání třícestných řízených katalyzátorů v zážehových motorech snižuje obsah CO ve výfukových plynech až 15 krát, NO_x až 10 krát. Kombinovaný průběh reakcí vyžaduje přesné řízení směsi výfukových plynů. Součástí řízeného katalyzátoru je proto sonda, která kontinuálně měří složení směsi (obsah zbytkového kyslíku ve spalinách). Na základě těchto měření je potom korigována hodnota poměru směsi paliva a vzduchu na vstupu do spalovacího motoru.

Oxidační katalyzátor snižuje obsah oxidu uhličitého a volných uhlovodíků. Vznik oxidů dusíku je redukován mechanismem recirkulace výfukových spalin během spalování.

K dalším požadavkům na katalyzátory patří nízký hydraulický odpor a rychlé dosažení provozní teploty. Optimální teplota pro správu funkci katalyzátoru je 400 °C. Tato teplota je v katalyzátoru dosažena až po několika minutách chodu motoru, při nižších teplotách není katalyzátor funkční.

Filtry pevných částic (FAP)

Velkou nevýhodou vznětových motorů jsou vysoké emise pevných částic (sazí) do ovzduší. Norma Euro 4 (v platnosti od roku 2005) vyžaduje snížení emisí těchto částic pod 0,025 g/km. Těchto hodnot lze u některých současných motorů dosáhnout pouze použitím filtru pevných částic.

Tento filtr pracuje ve dvou režimech. Při tzv. pasivní regeneraci dochází samočinně k pomalé přeměně zachycených sazí na CO₂ při teplotách výfukových plynů 350 až 500 °C, tedy například při jízdě dálniční rychlostí. Pouze tehdy, pokud motor vozu pracuje delší dobu v režimu jen částečného zatížení, což je případ např. městského provozu, dochází občas (každých zhruba 1000 až 1200 km) k cílenému zvýšení teploty výfukových plynů na přibližně 600 °C, při které dochází ke spálení zachycených částic a aktivní regeneraci filtru.

Filtry pevných částic jsou schopné zachytit až 95 % pevných částí z výfukových plynů motoru. Oproti katalyzátorům nejsou v současné době standardním doplňkem automobilů s dieselovým motorem

3.5.4 Alternativní paliva

Mezi alternativní paliva patří:

LPG

LPG lze charakterizovat jako bezbarvou kapalinu se specifickým zápachem. V plynné fázi je tato směs hořlavá, výbušná, přibližně dvojnásobně těžší než vzduch a pro člověka netoxická. Směs lze zkapalnit již při nízké teplotě a tlaku. Zkapalněním se zmenší objem směsi přibližně 260 krát

CNG / LNG

Zemní plyn je přírodní směs plynných uhlovodíků s převažujícím podílem metanu (CH₄) a s malým množstvím neuhlovodíkových plynů. Největší podíl na trhu se zemním plynem tvoří takzvaný naftový zemní plyn, který vzniká podobnými procesy jako ropa.

Pokud je plyn těžen z ložiska obsahující ropu, jedná se obvykle o zemní plyn vlhký. Dalším významným zdrojem zemního plynu (karbonského) jsou oblasti těžby uhlí.

Bionafta, Směsná nafta

Bionafta je ekologické palivo pro vznětové motory. Vyrábí se rafinačním procesem řepkového oleje. Nafta musí být odsířená a dearomatizovaná pro zachování podmínky biologické odbouratelnosti.

Spalováním bionafty nedochází k výraznému zvyšování koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře. Veškerý uvolněný CO₂ byl před spálením absorbován z atmosféry biomasou při procesu fotosyntézy. K určitým emisím CO₂ dochází při procesu sklizně, zpracování a distribuci, tyto emise jsou však mnohonásobně nižší oproti emisím ze spalování fosilních paliv. Oproti naftě dochází při spalování bionafty k nízkým emisím pevných částic a SO₂

Alkoholy

Alkohol byl jako palivo používán již v začátcích automobilismu a to převážně v období nedostatku ropných paliv. Jako palivo pro spalovací motory lze použít oba nejznámější alkoholy, metanol i etanol. Metanol je vysoce toxický, již v malých koncentracích může způsobit oslepnutí i smrt, při jeho zacházení je nutná zvýšená opatrnost. Etanol je pouze mírně toxický, dobře rozpustný ve vodě, v přírodě je rozkládán na CO₂ a vodu a jeho použití je tedy častější.

Etanol lze vyrobit z velkého množství polnohospodářských plodin jako jsou např. obiloviny, brambory, cukrová řepa, dřeviny, slunečnice a kukuřice. V nižších zeměpisných šířkách je etanol velmi úspěšně vyráběn z cukrové třtiny.

Nejčastěji je etanol přimícháván do benzínu v rozsahu 15 – 85 %. V Brazílii jsou v běžném provozu automobily s pohonnou jednotkou umožňující spalování benzínových směsí s alkoholem v širokém rozsahu příměsí etanolu.

Vodík

Vodík je moderní ekologické palivo s vysokou výhřevností. Vodík se v podobě vhodné pro potřeby energetického využívání v pozemských zdrojích téměř nevyskytuje a je nutné jej vyrábět s použitím primární energie. Vodík se proto častěji než jako palivo označuje jako nosič energie. V sektoru dopravy může být vodík využit dvěma odlišnými způsoby přeměny energie na pohyb.

Při použití vodíkového palivového článku dochází pouze k produkci čisté vody nebo vodní páry. Kombinace obnovitelných energií a jaderné energie spolu s výrobou vodíku z vody se jeví jako moderní ekologická alternativa pro pohon automobilů.

3.5.4.1 Vodíkový projekt

Projekt - Autobus s palivovými články (FCZ H₂-BUS)

Charakteristika projektu:

Vodík jako zdroj energie je v oblasti dopravy a energetiky v současné době jedním z velmi intenzivně diskutovaných témat. Celosvětově se předpokládá, že nastane pozvolný přechod od ekonomiky založené na fosilních palivech (2000) směrem k ekologičtější a energeticky nezávislejší tzv. vodíkové ekonomice (2050). Tyto předpoklady jsou naplňovány na několika úrovních – problematice se věnují výzkumné instituce, průmyslové podniky, příznivě nakloněni jsou i političtí představitelé – v USA prezident vyhlásil podporu vodíkové ekonomiky (především s ohledem na nezávislost na dodávky ropy z politicky nestabilních oblastí), kterou podpořil částkou 1,7 mld. US\$ investovanou do vývoje a výzkumu v této oblasti v příštích pěti letech. Evropská Unie si vzala za cíl stát se vedoucím hráčem na poli vodíku a palivových článků a založila v lednu 2004 tzv. Technologickou platformu pro vodík a palivové články, jejímž cílem je podporovat výzkum a vývoj na tomto poli.

Druhým významným důvodem, proč je energetickému využívání vodíku věnována taková pozornost je ochrana životního prostředí. Přeměnou vodíku na elektřinu v palivovém článku vzniká jako odpadní produkt pouze voda, tento způsob využívání energie je tedy

ekologicky nezávadný. Vodík lze vyrobit ze širokého spektra surovin (voda, biomasa, zemní plyn aj.) s využitím mnoha energetických zdrojů, včetně obnovitelných, což umožňuje v maximální míře využití domácích zdrojů – surovinových i energetických a tím minimalizovat závislost na vnějších dodávkách strategických surovin.

Vodíkový projekt a ČR:

Česká republika se postupně zapojuje do mezinárodního úsilí o nastartování vodíkové ekonomiky jako cestě k udržitelnému rozvoji a k výraznému zlepšení kvality životního prostředí. V současné době je tato snaha v našem státě v počátečním stadiu. Byl však s podporou Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva dopravy a strukturálních fondů EU zahájen projekt na vývoj prvního autobusu v ČR na vodíkový pohon. Nositelem tohoto projektu je Ústav jaderného výzkumu v Řeži. Realizace tohoto projektu by tedy umožnila položit základy ekologické dopravy v ČR. Důsledkem by bylo výrazné snížení znečištění životního prostředí škodlivými emisemi, snížení hlukového zatížení a v neposlední řadě snížení závislosti na dodávkách ropy.

Základem úspěšného rozvoje každé technologie je kladné přijetí veřejností a pokud se ukáže koncept vozidel na vodík v ČR jako úspěšný, má předpoklady pro další růst. Pro realizaci takového projektu (provoz vozidel na vodík) je třeba vyřešit mnoho dílčích problémů, od získávání vodíku, přes jeho čištění a skladování, dopravu na místo spotřeby až po samotný provoz vozidla. Výzkum technologií k překonání výše zmíněných problémů a jejich aplikace do praxe je páteří tohoto projektu.

Financování a cíle projektu: Cílem projektu je vyvinout, zrealizovat a provozovat autobus s palivovými články, poháněný vodíkem a výstavba vodíkové čerpací stanice v blízkosti Prahy. Vývoj a výroba autobusu a čerpací stanice bude financován z financí EU v rámci Operačního programu Infrastruktura. Demonstrační provoz autobusu by měl být zahájen na začátku roku 2009.

3.5.5 Vliv některých látek ve výfukových plynech na člověka

Oxid uhličitý (CO₂)

Oxid uhličitý patří k méně nebezpečným plynům, pro člověka je nebezpečný až od velmi vysokých koncentrací, které nejsou běžně překračovány (pro člověka je nebezpečný od koncentrace 1,5 % ve vzduchu, při koncentraci v rozmezí 3 – 5 % je rizikový již při půlhodinové expozici, nad 8 % způsobuje ztrátu vědomí a smrt)

Oxid uhelnatý (CO)

Kouřové plyny nedokonalého hoření obsahují až 36 % oxidu uhelnatého. Oxid uhelnatý se váže na hemoglobin a blokuje tak zásobování těla kyslíkem. Vazba oxidu uhelnatého k železnatému iontu hemoglobinu je přibližně 220krát silnější než vazba kyslíku, tato vazba je reverzibilní. V tkáních se oxid uhelnatý váže na myoglobin a blokuje tak dýchací enzymy, tímto mechanismem postupně dochází k buněčnému dušení. Oxid uhelnatý též snadno proniká placentární bariérou a ohrožuje tak plod, který je vůči němu obzvláště citlivý. Nebezpečný je již od koncentrace 10 % karboxyhemoglobinu v krvi. Koncentrace 750 mg/m³ je pro člověka smrtelná

Otrava oxidem uhelnatým se projevuje na orgánech citlivých na nedostatek kyslíku, tedy zejména na srdci a na mozku. Lehčí otravy se projevují bolestmi hlavy, tlakem na prsou, závratěmi. Dostavuje se celková nevolnost, zvracení. Barva kůže se mění na tmavě červenou, což je způsobeno přítomností krve s karboxyhemoglobinem v kapilárách. Pokud je dotyčný přenesen na čerstvý vzduch, dojde k rychlému zotavení

Při těžších otravách oxidem uhelnatým se projevuje značný sklon k mdlobám, tělesná teplota stoupá až na 42 °C. Ačkoli si postižený uvědomuje svou situaci, nemá obvykle dostatek síly k opuštění zamořené oblasti a upadá do bezvědomí. Bezvědomí může trvat i několik dní, a to i v případech, že je dotyčný zachráněn a hladina karboxyhemoglobinu v krvi se vrátí opět k normálu. Po probuzení můžeme pozorovat změny povahy a intelektu. Smrt nastává zadušením a může nastat téměř okamžitě po silné expozici, ale i po mnoha dnech. Otrava oxidem uhelnatým je vždy vážná.

Oxidy dusíku (NO_x = NO₂ + NO)

Oxid dusnatý působí jako dráždivý plyn, z velké části je pohlcován hlenem dýchacích cest. Funguje v lidském těle jako jednoduchý plynný hormon, způsobuje rozšiřování cév

(např. pro kardiaky známý nitroglycerin). Může způsobit mírný až těžký zánět průdušek a plic, při vysokých koncentracích až plicní otok s rizikem smrti.

Oxid dusičitý lze velmi snadno odhalit čichem podle jeho typicky nasládlého zápachu. Dráždivě působí na dýchací cesty a to již za velmi nízkých koncentrací. Při vyšších koncentracích může vyvolat edém plic či jiná plicní onemocnění, akutní otrava se projevuje úporným kašlem. Podobně jako oxid uhličitý způsobuje cyanosu a je podezřelý z karcinogenních účinků

Oxid dusný (N₂O)

Oxid dusný je nejméně jedovatý ze všech oxidů dusíku, na člověka působí jako silné anestetikum a analgetikum, jeho směs se vzduchem je známá jako *rajský plyn*. Vdechování čistého oxidu dusného může způsobit cyanózu a hlubokou narkózu, při které může dojít až k zadušení.

Oxid siřičitý (SO₂)

Na člověka působí dráždivě především v oblasti dýchacích cest a očních spojivek, je vstřebáván v nose a v horních cestách dýchacích mechanismem reakce s vlhkým prostředím sliznice, může způsobit otok hrtanu a plic. Při vyšších koncentracích byl zjištěn vyšší výskyt a delší trvání onemocnění dýchacích cest zvláště u dětí, starších lidí, těhotných žen a astmatiků.

Olovo (Pb)

Olovo se do organismu dostává především ze vzduchu plicní ventilací, další cestou je příjem trávicím ústrojím z kontaminované stravy a vody. Účinnost vstřebávání olova u dospělých se odhaduje na 10 %, u dětí až na 40 – 50 %. Vstřebané olovo je transportováno krví do jater a ledvin, při dlouhodobé expozici se hromadí především v kostech. Důsledkem intoxikace olovem mohou být nervové poruchy, poruchy trávení a hubnutí. Akutní expozice vyvolává hemolytickou anémii. Při koncentraci 0,5 – 3 mg/l olova v krvi dochází k poškození nervové soustavy, projevuje se poruchami pozornosti, bolestmi hlavy, poruchami paměti. Pro koncentraci v rozsahu 0,4 – 0,8 mg/l olova v krvi byly popsány okulomotorické poruchy a pokles IQ.

Ozón (O₃)

Cílem působení je dýchací soustava, dráždí dýchací cesty a může vyvolat až plicní edém. Při dlouhodobé expozici může vyvolat zánět průdušek a jiná plicní onemocnění, zvyšuje citlivost vůči alergenům a působí nepříznivě na centrální nervovou soustavu.

Přízemní ozón má rovněž negativní vliv na růst rostlin, kde ovlivňuje proces fotosyntézy. Známa je velmi vysoká citlivost tabáku na koncentraci ozónu v ovzduší.

4 ZÁVĚR

Vzhledem k rozmanitosti a rozlehlosti tématu jsem se snažila alespoň ve stručnosti co nejlépe popsat obecný rámec Lisabonské strategie, její postupy při plnění deklarovaných cílů a podrobněji její environmentální pilíř. S přihlédnutím k aktuálnosti tohoto tématu se většina nových a dostupných informací vyskytuje především v elektronické formě. K tomuto tématu se rovněž vyjadřuje řada institucí a odborníků z průmyslové, akademické, politické i vysokoškolské sféry. Lisabonské strategii jsou rovněž věnovány samostatné internetové portály s neustálou aktualizací.

Důvodem k výběru tématu bakalářské práce byl můj zájem dozvědět se, v čem spočívá podstata Lisabonské strategie. Lisabonská strategie spolu s jejím environmentálním pilířem je velmi širokým a zajímavým tématem, který je ovlivňován mnoha faktory, jakými jsou hospodářský růst, národní legislativa i mezinárodní vztahy. Dospěla jsem k názoru, že strategického cíle Lisabonské strategie bude velmi těžké dosáhnout, jelikož jsou velmi obsáhlé a skýtají mnohá úskalí, která členské státy ještě zcela nejsou připraveny překonat.

Přes složitost a rozsáhlost problematiky mám pocit, že zadaného cíle mé práce jsem dosáhla. V současnosti je již patrné, že vytyčený cíl EU, stát se do roku 2010 „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností“, nebude plně dosažen. Lisabonská strategie si dala v dobré víře za cíl až příliš mnoho závazků v příliš krátké době, přestože v některých dimenzích, jako např. v oblasti zaměstnanosti či vzdělávání, došlo již k výraznějšímu zlepšení. Nevyrovnanost v plnění všech závazků v potřebných věcných i časových souvislostech pak dosažené úspěchy snižuje, jelikož je nutné se věnovat i závazkům dalším. Změnit tento stav bude obtížné, nicméně nutné.

Byla jsem překvapená kolik je v oblasti environmentálního pilíře vytyčeno cílů a závazků a je zřejmé, že osud naší planety není lidem lhostejný. Avšak stejně jako v ostatních 2 pilířích Lisabonské strategie, je postup velmi pomalý. Možná i nejpomalejší, jelikož členské státy se více soustředí na ekonomickou část, než na tu ekologickou. Zásah člověka do životního prostředí je více než patrný a kdo jiný než člověk by se pak měl snažit o jeho

obnovení? Jsem přesvědčena, že všechny cíle Lisabonské strategie mají být splněny. Přestože vliv dopravy na klimatické změny není dosud plně prokázán, doufám, že prostřednictvím daných cílů Lisabonské strategie se situace ohledně rostoucího množství emisí skleníkových plynů zlepší a lidé začnou využívat více alternativních zdrojů paliv. V ekologické části proto vidím velkou budoucnost ve vodíkovém projektu. Tato technologie je sice pouze v začátcích, ale myslím si, že se postupně stane jedním z prioritních témat. Protože se vyskytují blízko zdroji této problematiky, budu se o tento projekt zajímat dále a sledovat jeho vývoj.

Můj dojem z Lisabonské strategie je poněkud rozpačitý. Přesto ji v její struktuře považuji za velmi potřebnou. Neumím však pochopit, proč existovalo v Evropské komisi přesvědčení, že deklarované záměry Lisabonské strategie bude možné dosáhnout v tak krátkém čase v celém komplexu navržených opatření a v rámci celé EU. Zdá se však, že deklarační trendy Evropské komise, s ohledem na získanou zkušenost, začínají polevovat a že bude převládat realističtější odhad realizovatelnosti opatření z věcného i časového hlediska. Racionálnější postoje Evropské komise budou též jistě více motivovat členské státy pro uskutečňování významných změn.

5 GLOSÁŘ

Členské státy	Member states	États membres
Ekonomická reforma	Economic reform	Réforme économique
Ekonomický pilíř	Economic pillar	Pilier économique
Environmentální pilíř	Environmental pillar	Pilier environnemental
Evropská komise	European Commission	Commission européenne
Evropská rada	European Council	Conseil européen
Evropská Unie	European Union	Union européenne
Evropský hospodářský a sociální výbor	European Economic and Social Committee	Comité économique et social européen
Evropský parlament	European Parliament	Parlement européen
Evropský sociální model	European social model	Modèle social européen
Evropský výzkumný prostor	European research area	Espace de recherche européen
Finanční služba	Financial service	Service financier
Globální oteplování	Global warming	Global réchauffement
Hospodářská politika	Economic policy	Politique économique
Hrubý domácí produkt	Gross domestic product	Produit national brut
Informační společnost	Information society	Société d'information
Lisabonská strategie	Lisbon strategy	Stratégie de la Lisbonne
Lucemburský proces	Luxemburg process	Procès du Luxembourg
Makroekonomická politika	Macro-economic policy	Politique macro-économique
Mikroekonomická politika	Micro-economic policy	Politique micro-économique
Národní program reform	National reforms program	Réformes du national programme
Ochrana klimatu	Climate protection	Protection du climat
Organizace spojených národů	United Nations Organization	L'Organisation des nations unies
Podnikatelské prostředí	Corporate environment	Milieu d'entreprise
Pracovní příležitost	Job opening	Occasion de travail
Přírodní zdroje	Natural resources	Ressources naturelles

Sociální pilíř	Social pillar	Pilier social
Trh práce	Labour market	Marché du travail
Vnitřní trh	Domestic market	Marché intérieur
Vodíkový projekt	Hydrogen project	Projet d'hydrogène
Výzkum a vývoj	Research and development	Recherche et développement

6 RÉSUMÉ

Ce travail traite le sujet « La stratégie de la Lisbonne et le pilier environnemental. » La stratégie de la Lisbonne a été constituée à la capitale du Portugal en 2000 par 15 états membres de L'Union européenne de ce temps-là. Son but est la création de la plus compétitive et la plus dynamique politique qui est en mesure de maintenir de la croissance économique avec plus emplois et de la cohésion sociale. On se donne pour objectifs égaliser aux correspondants, aux Etats-Unis et au Japon en premier lieu.

On divise La stratégie de la Lisbonne en 3 piliers. En premier lieu est le pilier économique. Il est divisé en 6 sous points comme La société d'information pour tout le monde, La création d'espace de recherche européenne, Le milieu d'entreprise, Le marché intérieur, les politiques macro-économique, Le service financier.

En deuxième lieu est le pilier social qui est divisé en 2 grand sous points comme Les occasions de travail et Le modèle social européen de modernisation.

En troisième lieu est le pilier environnemental qui est divisé en 4 sous points comme La lutte contre modifications climatique, La couverture du transport, La protection de la santé publique et La manœuvre avec ressources naturelles.

Après l'entrée des 10 nouveaux états membres à L'Union Européenne, La stratégie de la Lisbonne a été rélargie aussi. Les nouveaux états membres ont accusé meilleurs résultats dans le cadre de la société d'information et dans le cadre de la recherche que de 15 « anciens » membres sur cette stratégie. De l'autre côté, les nouveaux états membres n'ont pas dominé dans le cadre des innovations, l'exportation des produits « high-tech » et la publication des travaux de recherche.

Un sur nouveaux états membres était la République Tchèque aussi. On a signé ce traité en 2003. C'étaient ces institutions principales qui se sont engagées dans ce procès : le Ministère du Travail et des Affaires sociales, le Ministère de l'Industrie et du Commerce, le Ministère des Transports, le Ministère des Finances, le Ministère de l'Information, le Ministère des Affaires étrangères, le Ministère de l'Environnement, la Banque d'Etat tchèque.

La République Tchèque a signé « Réformes du national programme » qui contient 3 domaines dans lequel on fixait les objets principaux. Ce sont: le domaine macro-économique, le domaine micro-économique, le marché du travail.

L'évaluation de la Stratégie de la Lisbonne n'est pas favorable. Les domaines problématiques sont principalement l'emploi et la productivité de la recherche et développement. Les états membres ont proposé beaucoup de changements.

Le mémoire se concentre essentiellement au pilier environnemental. Il y a beaucoup d'institutions qui sont connectées avec ce pilier. Ce sont : L'organisation pour la collaboration économique, le Panel intergouvernemental pour changements climatique, L'accord-cadre de L'ONU sur changements climatique et le Protocole de Kyoto et le Comité économique et social européen.

Il y a beaucoup de buts pour l'achèvement de l'amélioration du pilier environnemental. Ce sont pour exemple: la lutte contre modifications climatique, le soutien des investissements, la séparation de la croissance économique et de l'utilisation des ressources, le soutien des innovations écologique, etc.

Dans le cadre de la République Tchèque il y a beaucoup de ces buts aussi. Ce sont pour exemple: le remplissage et l'amélioration des objectifs dans le domaine de l'atmosphère, de la protection de l'eau et la terre, de l'agriculture, le soin de la nature, de la production et la consommation, de la production industrielle, de la protection du climat etc.

En République Tchèque il y a aussi beaucoup d'activités dans le domaine de la recherche et du développement, plus précisément dans le secteur du nucléaire, de l'énergétique et des sources récupérables.

Les problèmes principaux pour le global réchauffement il y a l'effet de serre et le trou d'ozone. Ces deux problèmes peuvent être créés par le transport. Pour la réduction de ces plus grandes directions on peut utiliser 2 outils : le catalyseur et le filtre des particules résistant ou le carburant alternatif, pour exemple : hydrogène, alcool, bio pétrole, LPG, etc.

Quelques-unes des gaz de d'échappement peuvent être nuisibles à la santé, pour exemple CO₂, CO, O₂, etc.

Malheureusement cela tombe sous le sens que les états membres de La stratégie de la Lisbonne ne sont pas capables remplir tous ses buts et obligations.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura:

Ministerstvo pro místní rozvoj, Národní rozvojový plán České republiky 2007-2013, 209/B4-b, verze 22.11.2005

Rada Evropské Unie, Evropská rada v Bruselu 15. a 16. června 2006, Závěry předsednictví, 10633/06 REV 1, CONCL 2, Brusel 17. červenec 2006

VÁŠA, Ivo, a kolektiv, Studie pro oblast infrastruktur v rámci projektu přípravy výzkumného centra pro EU, Ústav jaderného výzkumu Řež, prosinec 2006

Prameny:

<http://www.lisabon.naseevropa.cz>

<http://www.vlada.cz>

<http://www.ec.europa.eu>

<http://www.euractiv.cz>

<http://www.europarl.europa.eu>

<http://www.euroskop.cz>

<http://www.strukturalni-fondy.cz>

<http://www.eudevdays.eu>

<http://www.rozvojovestredisko.cz>

<http://www.rceia.cz>

<http://www.mpo.cz>

<http://www.fp7.cz>

<http://www.southbohemia.eu>

<http://www.businessinfo.cz>

<http://www.euractiv.cz>

<http://www.ies.fsv.cuni.cz>

<http://www.cevro.cz>
<http://www.europeum.org>
<http://www.rrapk.cz>
<http://www.epp-ed.eu>
<http://www.france.cz>
<http://www.mfcr.cz>
<http://www.euportal.cz>
<http://www.skaloud.net>
<http://www.naseevropa.cz>
<http://www.spcr.cz>
<http://www.senat.cz>
<http://www.czso.cz>
<http://www.konzervativizmus.sk>
<http://www.evropska-unie.cz>
<http://www.bozpinfo.cz>
<http://www.epp-ed.eu>
<http://www.msmt.cz>
<http://www.ods.cz>
<http://www.aktualne.centrum.cz>
<http://www.hynek-fajmon.cz>
<http://www.cs.wikipedia.org>
<http://www.vse.cz>
<http://www.libinst.cz>
<http://www.chmi.cz/>
<http://www.cs.wikipedia.org>
<http://www.kap.zcu.cz>

8 SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČTK	Česká tisková kancelář
EHSV	Evropský hospodářský a sociální výbor
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
EPC	Energy Performance Contracting
ER	Evropská rada
ES	Evropská společenství
EU	Evropská Unie
HDP	Hrubý domácí produkt
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
LS	Lisabonská strategie
NPR	Národní program reforem
OECD	Organization for European Economic Cooperation
OSN	Organizace spojených národů

9 SEZNAM PŘÍLOH:

<i>Dosavadní hodnocení Lisabonské strategie</i>	<i>51</i>
<i>První rok Lisabonské strategie</i>	<i>51</i>
<i>Druhý rok Lisabonské strategie</i>	<i>53</i>
<i>Třetí rok Lisabonské strategie</i>	<i>55</i>
<i>Čtvrtý rok Lisabonské strategie</i>	<i>57</i>
<i>Pátý rok Lisabonské strategie - nový start.....</i>	<i>60</i>
<i>Šestý rok Lisabonské strategie</i>	<i>62</i>
<i>Tříletý Lisabonský cyklus.....</i>	<i>64</i>
<i>Konflikty pilířů:.....</i>	<i>66</i>
<i>Stav životního prostředí v ČR</i>	<i>67</i>
<i>Grafy</i>	<i>71</i>

Dosavadní hodnocení Lisabonské strategie

Hlavním orgánem Lisabonské strategie se stala Evropská rada, která hodnotí, koordinuje a kontroluje její kroky. Evropská rada pravidelně zasedá každé jaro a je věnována hodnocení dosažených výsledků, úspěšných a slabých míst a vytyčení úkolů na další období. Zasedání zatím proběhla: ve Stockholmu (jaro 2001), v Barceloně (jaro 2002) a v Bruselu (jaro 2003-2007). „*Ke všem těmto zasedáním předložila Evropská komise hodnotící zprávu o dosažených výsledcích i nesplněných úkolech s návrhy na další postup*“.⁴⁷ Pravidelně se k otázkám Lisabonské strategie vyjadřuje, hodnotí její výsledky a předkládá nové návrhy Roman Prodi. Také mnoho členů Evropské Komise se při nejrůznějších příležitostech vyjadřuje ke stavu Lisabonské strategie. Celkově se však Lisabonské strategii příliš nedaří plnit veškeré závazky.

První rok Lisabonské strategie

„Evropská komise, na níž v prvním období spočívala hlavní odpovědnost za nastartování nové strategie, splnila všechny hlavní závazky, které pro ni vyplynuly z lisabonského zasedání. Příznivé ekonomické podmínky umožnily vytvořit 2,5 mil. nových pracovních míst (přes dvě třetiny z toho připadlo na ženy), inflace byla pod kontrolou, oceňoval se stav veřejných financí, dobré výsledky v politice zaměstnanosti a v kohezní politice. Zároveň se uvádělo, že po určitou dobu bude obtížné kvantitativně přesně změřit přínosy nové strategie. Přes dosažené úspěchy se však v její zprávě konstatovalo, že „hrozí nebezpečí, že přijetí klíčových návrhů, které připravila Komise, budou buď odloženo nebo rozmělněno z různých důvodů, mezi nimiž nechybí rovněž nedostatek politické vůle“.
Evropská komise proto uvedla čtyři oblasti, kde je zatím pokrok pomalý“⁴⁸:

Trh práce:

- Bylo sice vytvořeno mnoho pracovních míst, ale stále 14 milionů lidí zůstávalo bez práce. Míra nezaměstnanosti činila v Unii 8,1 %, což je dvakrát více než v USA. Míra

⁴⁷ <http://www.miras.cz/seminarky/word/eu-hospodarska-pozice-cr-slovinsko.doc>, staženo 30.1.2008

⁴⁸ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art3060_cs.htm, staženo 15/4/2007

růstu zaměstnanosti v členských zemích zůstávala za cílem, který byl stanoven v Lisabonu a na národní úrovni se ke splnění tohoto úkolu udělalo málo. Přitom téměř 80 % nových pracovních míst vzniklo v oborech, které vyžadují vysokou kvalifikaci, takže současně existuje nedostatek odborníků a narůstá propast mezi požadovanou kvalifikací a nabídkou práce.

Ekonomické reformy:

- Bylo třeba urychlit ještě otevření klíčových sektorů ekonomiky: telekomunikací, energetiky, dopravy, pošt a veřejných zakázek. Integrace finančních trhů a investování přes hranice byla omezena kvůli mnoha regulačním opatřením.

Výzkum a inovace ve znalostní společnosti:

- Evropské podniky nadále investovaly méně do nových technologií a do výzkumu než jejich konkurence v USA. Problém byl ještě komplikován tím, že výzkum v členských zemích byl často roztržštěný a omezená konkurence v některých odvětvích snižovala podněty podniků vydávat prostředky na výzkum. Problémem zůstávalo, že patentování nových myšlenek zůstávalo omezeno na jeden stát a bylo příliš nákladné. Bylo nezbytné spojit síly výzkumu, podnikové sféry a finanční prostředky, zejména v oblasti tzv. hraničních technologií.

Sociální soudržnost:

- Chudoba a vyloučení ze společnosti v EU nadále trvaly, přes velké rozdíly mezi regiony a životní úrovni. Systém sociální ochrany musel být zmodernizován a zlepšen. Šlo hlavně o důsledky stárnutí populace: v roce 2020 bude počet pracovníků více méně stejný, avšak bude o 16 milionů více osob nad 50 let a o 18 milionů více osob nad 65 let. Půjde tedy o to zajistit udržitelné penzijní důchody a zdravotní péče zdokonalit tak, aby byla připravena na nové požadavky.

Evropská rada zasedající ve Stockholmu velkou část doporučení Komise začlenila do svých závěrů. Soustředila se na zpřesnění úkolů v oblasti politiky zaměstnanosti, na urychlení

ekonomické reformy, na modernizaci evropského sociálního modelu, na využívání nových technologií několika způsoby, na zpřesnění obecných vodítek pro hospodářskou politiku. Dále se zabývala tím, jak dále zkvalitnit přípravu jarních zasedání Evropské rady, na přípravu toho, aby ekonomická a sociální dimenze nové strategie byla na dalším zasedání v Göteborgu doplněna o ekologickou dimenzi a aby v budoucnu byly všechny tyto tři dimenze hodnoceny společně. A konečně se Evropská rada rozhodla, aby v dalším byly do procesu lisabonské strategie zapojovány také kandidátské země.

Druhý rok Lisabonské strategie

Tomuto roku vévodilo nepříliš dobrém ekonomickém prostředí, když se nejistota na světových trzích ještě umocnila teroristickým útokem na USA v září 2001.

Druhý rok realizace lisabonského cíle probíhal v nepříznivém ekonomickém prostředí. Barcelonské zasedání se konalo v době nízké ekonomické aktivity, která se dotkla nejen Evropy, ale i dalších vyspělých zemí. Nejistota na světových trzích byla ještě umocněna teroristickým útokem na cíle v USA v září 2001. Tím více se očekávalo od jednání Evropské rady.

Trh práce:

- Mírný nárůst pracovních míst, avšak stále velká nezaměstnanost žen a osob ve věku 55 – 64 let. Zvláště nepříznivě se vyvíjela situace ve čtyřech největších zemích eurozóny (**Německo, Francie, Itálie a Španělsko**). Mělo se proto snížit daňové zatížení osob s nízkými mzdami, přizpůsobit daňové systémy a sociální dávky tak, aby se vyplatilo pracovat a aby byli lidé stimulováni hledat práci, omezit podněty, které vedou k dřívějšímu odchodu do důchodu a omezit zavádění předčasných důchodů. Do roku 2010 by se měl průměrný věk odchodu do důchodu zvýšit zhruba o 5 let.

Výzkum a vývoj a vzdělávání:

- Pouze **Švédsko a Finsko** měly počet vysoce kvalifikovaných výzkumníků srovnatelný s nejnávýspějšími zeměmi, Německo, Francie a Velká Británie byly až za nimi. Celoživotní vzdělávání zůstávalo zatím vzdáleným cílem: 150 milionů osob nemá dokonce středoškolské vzdělání. Evropa byla silná v základním a akademickém výzkumu a některé členské země se řadily mezi nejlepší na světě: **Švédsko, Finsko, Dánsko** a **Německo** avšak USA i Japonsko bylo stále vpřed ve výkonnosti i investicích.

Vnitřní trh:

- Trh služeb, finanční trhy a veřejné zakázky nebyly stále plně funkční. Kapitál získaný na akciových burzách sice rostl, avšak zůstával pod úrovní USA. Propojením evropského kapitálového trhu, energetické, dopravní a telekomunikační sítě měl být dále integrován vnitřní trh Unie, měla být zvýšena jeho výkonnost, posíleno jeho konkurenční prostředí a zaručena vyšší kvalita poskytovaných služeb.

Sociální soudržnost:

- Existovalo velké riziko, že část obyvatel upadne do chudoby a bude vyčleněna ze společnosti: v roce 1998 (čerstvější údaje nebyly k dispozici) 18 % obyvatel, což činí téměř 60 milionů osob, žilo na hranici chudoby, pod úrovní 60 % průměrného důchodu příslušné země. Nejlepší výsledky vykazovaly tradičně skandinávské země: **Dánsko, Finsko a Švédsko**.⁴⁹

⁴⁹ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art3060_cs.htm, staženo

Ekologicky udržitelná budoucnost:

- Komise komentovala pokrok ve čtyřech prioritních oblastech vytyčených na göteborgském zasedání Evropské rady. Zvláště velkou pozornost věnovala závazku zemí Unie, jež přijaly Kjótský protokol snížení emisí skleníkových plynů (stabilizace emisí z roku 2000 a jejich snížení o 8 % v letech 2008 - 2012).⁵⁰ Na rozdíl od USA a Japonska, kde se emise zvýšily, dokázala Evropská unie snížit tyto emise v 90. letech o 4 %.

V závěru zprávy Komise se konstatovalo, že dva roky je krátké období od lisabonského zasedání a že účinky na růst zemí Unie se mohou dostavit spíše ve středním nebo dlouhém období.

Třetí rok Lisabonské strategie

V lednové zprávě připomíná Evropská komise, že úspěšná transformace Evropské Unie zahájená v Lisabonu stojí a padá s tím, jak se podaří zlepšit a lépe využívat její růstový potenciál. To vyžaduje opatření, kterými se zvýší zaměstnanost a urychlí růst produktivity. Přestože ve všech oblastech této strategie bylo možné zaznamenat pokrok, Evropská komise musela uznat, že *„tento pokrok nebyl ani dostatečně rychlý, ani dostatečně koordinovaný, aby bylo možno splnit výsledné cíle, které hlavy států a vlád podepsaly před třemi lety“*.⁵¹ Vezme-li se v úvahu desetileté období, je zapotřebí určitého času ke zformulování, schválení a zavedení politik vyplývajících z Lisabonské strategie, avšak v mnohých případech právě u těch nejdůležitějších členské země zaostávají. Proto se konstatovalo, že i když cíle nadále zůstávají dosažitelné, „neexistuje dosud pevná záruka úspěchu.

Trh práce:

- V oblasti zaměstnanosti byly přes nepříznivé ekonomické klima vytvořeny nová pracovní místa (během roku 2002 asi půl milionu), avšak reforma pracovního trhu nebyla ve všech členských státech provedena úplně. Evropská komise proto soudí, že bez dalšího úsilí Evropská Unie nesplní střednědobý cíl míry zaměstnanosti pro rok

⁵⁰ http://www.kap.zcu.cz/opory/studijni_texty/kniha_stat_prostor/kap.Jehlicka.doc, staženo 22.4.2008

⁵¹ <http://www.svses.cz/skola/akce/konf/peu04/texty/urban.pdf>, staženo 21.11.2007

2005 (67 % obyvatelstva v produktivním věku). Zůstává také vzdálena splnění svého cíle udržet do konce desetiletí alespoň 50 % pracovníků staršího věku v zaměstnání a zvýšit průměrný věk odchodu do důchodu alespoň o pět let. Situace není chvályhodná také pokud jde o pokrok, který by vybavil pracovníky dovednostmi potřebnými pro znalostní ekonomiku, vyšší kvalitu práce a vyšší produktivitu. Produktivita práce na zaměstnanou osobu poklesla v Evropské Unii z 86 % úrovně USA v roce 1999 na 83 % v roce 2002. Rozdíl v úrovni produktivity mezi zeměmi EU a USA je způsoben především rozdílem v počtu odpracovaných hodin

Ekonomické reformy:

- Též v postupu ekonomických reforem na trhu zboží, služeb a kapitálu není důvod k radosti. Veřejné zakázky zůstávají zatím záležitostí domácích zájemců, trhy energií nejsou dostatečně integrovány, a konkurence v telekomunikacích na národní úrovni je nedostatečná. Pokrok byl zaznamenán v integraci kapitálových trhů. Největším problémem podle Evropské komise není nedostatek rozhodnutí přijímaných na evropské úrovni, ale ta skutečnost, že členské státy nezajistily, aby deklarovaná pravidla a politiky byly efektivně zaváděny a aplikovány. To znamená, že Evropská Unie není schopna postoupit potenciál vnitřního trhu doplněného jednotnou měnou.

Výzkum a inovace ve znalostní společnosti:

- V oblasti znalostí, inovací a podnikání, které jsou velmi důležité pro otevření nových příležitostí ekonomického růstu, zaměstnanosti a pro posílení konkurenceschopnosti, byly země Evropské Unie postiženy zhoršením hospodářské situace, v níž podniky neinvestují dostatečně do znalostí. Tlakem na vyrovnané rozpočty jsou omezovány výdaje na vzdělání, výzkum a podporu inovací. Nízká investiční aktivita do výzkumu a vzdělání zhoršuje vyhlídky budoucího ekonomického růstu zemí EU a její konkurenceschopnosti. Dobrou zprávou je, že přes tak tíživou finanční situaci oblast informačních a telekomunikačních technologií roste rychleji než ostatní odvětví.

Sociální soudržnost:

- V oblasti sociální soudržnosti byl zaznamenán jen nepatrný pokrok při snižování počtu těch, kteří předčasně ukončují školní docházku a při dosahování rovné

příležitosti pro muže a ženy. Podle údajů z roku 1998 kolem 18 % obyvatel EU žije pod úrovní životního minima, přes fungování systému sociální ochrany. Alarmující je také, že členské státy nepokročily příliš v tom, aby do budoucna zajistily udržitelnost a kvalitu svých systémů sociální ochrany vzhledem k procesu stárnutí populace.

Udržitelný rozvoj:

- V oblasti udržitelného rozvoje nepovažuje Evropská komise situaci za uspokojivou. Konstatovala, že vyšší hospodářský růst a otevírání trhů nebudou z dlouhodobého hlediska udržitelné, jestliže nebudou doplněny opatřeními, která by omezily tlaky na životní prostředí a na zachování přírodních zdrojů.

Evropská komise poprvé ve své zprávě informovala také o situaci v zemích, které se měly stát členy EU v roce 2004 a o jejich připravenosti zapojit se po vstupu v plné míře také do Lisabonské strategie.

Čtvrtý rok Lisabonské strategie

Wim Kokova zpráva – Lisabonská strategie pro růst a pracovní místa

Nizozemský ministerský předseda Wim Kok a skupina odborníků s ním spolupracující předložili Evropské radě na začátku listopadu 2004 zprávu o výsledcích a stavu Lisabonské strategie s návrhy na další postup. Tato důkladná analýza však byla velmi kritická. Vytýčené cíle z roku 2000 se ukázaly jako velmi těžko proveditelné.

Při hodnocení Lisabonské strategie se doslova uvádí, že: *“Lisabon pojednává o všem a tudíž o ničem. Každý má odpovědnost a proto ji nemá nikdo. Došlo k tomu, že konečný smysl strategie se často ztratil. Ambiciózní a široká reformní agenda vyžaduje, aby byla jasně vysvětlena, aby bylo možno efektivně komunikovat o její potřebě”*.⁵² Evropská komise tedy musela být připravena, aby pojmenovala státy úspěšné nebo naopak neúspěšné.

Podle zprávy Evropa nadále ztrácela v porovnání s USA a Asií svou pozici. Jiné sdělení uvedené zprávy se týkalo produktivity práce, která byla v Evropě na 70-ti procentech

⁵² www.evropská-unie.cz, staženo jaro/2004

produktivity práce USA. Poválečný proces dohánění USA Evropskou unií v produkci na osobu skončil v polovině 70. let minulého století - evropská ekonomika rostla pomaleji než ekonomika USA.⁵³

Wim Kokova zpráva shrnula svá doporučení na lepší výsledky do 5 oblastí:

Znalostní společnost:

- Získat a udržet nejlepší výzkumné pracovníky. Navrhovalo se zahájit akční plán, kterým by byly omezeny administrativní překážky pro příchod nejlepších vědců a výzkumníků do zemí Unie a jejich mobilita uvnitř Unie; učinit z výzkumu a vývoje nejvyšší prioritu : za tím účelem zřídit do konce roku 2005 Radu pro evropský výzkum; podporovat inovace: přijmout před jarním summitem 2005 komunitární patent (v původní verzi zprávy se předkládal návrh na výlučné použití angličtiny, tento návrh byl v konečné verzi vypuštěn).

Vnitřní trh:

- Urychlit přijímání legislativy vnitřního trhu, odstranit překážky volného pohybu služeb do konce 2005, přijmout zbývající legislativu týkající se Akčního plánu finančních služeb. Zlepšit podnikatelské prostředí, zlepšit přijímání zákonů hodnocením dopadů nové legislativy na konkurenceschopnost a udržitelný rozvoj, členské státy mají za úkol zkrátit období a snížit náklady nutné pro založení podniku (do konce 2005).

Vytvořit flexibilní a nevyklučující trh práce:

- Uvést do života doporučení pracovní skupiny pro zaměstnanost z roku 2003, přijmout národní strategie pro celoživotní vzdělávání do roku 2005, členské státy měly přijmout strategii aktivního stárnutí do roku 2006 (radikální ústup od zvyku odcházet brzy do důchodu).

⁵³ <http://www.skaloud.net/index.php3?act=aktuality&display=374>, staženo 15/10/2006

Ekologicky udržitelná budoucnost:

- Životní prostředí a konkurenceschopnost jako vzájemně podporující programy: podporovat ekologické inovace a národní programy pro realizaci Akčního plánu EU ekologických technologií, Národní akční plány pro „zelené“ veřejné zakázky.

Aby se zlepšil postup lisabonské strategie skupina navrhla osm dalších obecných doporučení, cituji podle zdroje č.54 :

- Zaměřit se přednostně na růst a zaměstnanost: odstranit konflikty mezi třemi pilíři Lisabonské strategie: ekonomickým, sociálním a ekologickým,
- vytvořit partnerství pro reformu, jehož účastníky budou všechny zainteresované subjekty: občané, sociální partneři a veřejná správa,
- sestavit a přijmout národní akční plány pro reformy: do konce 2005 projednat v národních parlamentech za účasti sociálních partnerů,
- národní akční plány měly respektovat Hlavní směry hospodářské politiky a Hlavní směry zaměstnanosti přijaté na úrovni EU (do července 2005),
- v Evropském parlamentu by měl ustaven stálý výbor pro Lisabonskou strategii,
- evropský rozpočet a jeho struktura by měly být upraveny, aby odrážely lisabonské priority,
- zjednodušit postup tím, že se bude používat pouze 14 ukazatelů místo 100 a jmenovat ty země, které zaostávají a ty které jsou úspěšné v realizaci lisabonské strategie,
- komunikační strategie Komise by měla být přehodnocena před jarním zasedáním Evropské rady v roce 2005.⁵⁴

Závěrem lze tedy shrnout, že Lisabonská strategie se soustředila na příliš mnoho cílů, byla špatně řízena a priority byly ve vzájemném rozporu. Ovšem pozitivní výsledky byly zaznamenány v oblasti zaměstnanosti, kdy vzrostla z 62,5 % v roce 1999 na 64,3 % v roce 2003. „*Na druhé straně nově vytvořená pracovní místa byla obvykle místa s nízkou*

⁵⁴ http://www.cabrnoch.cz/index.php/2005/11/23/socialni_politika_v_souvislostech_listopad_2005, staženo 12.5.2007

produktivitou. *Dalším úspěchem bylo výraznější používání internetu ve školách a na univerzitách.*⁵⁵

Pátý rok Lisabonské strategie - nový start

Na jaře 2005 byly dosažené výsledky podrobeny velice tvrdé kritice na zasedání Evropské rady v Bruselu. Otevřeně se konstatovalo, že dosažené výsledky jsou zklamáním: Evropě se zatím nepodařilo zvýšit svou ekonomickou výkonnost, což se projevovalo na pomalém růstu, nízkých přírůstcích produktivity práce, na nedostatečné inovační činnosti evropských podniků, na pomalém postupu ekonomických reforem. Příčin, proč se „Lisabonu“ nedaří, byla celá řada : ekonomické klima ve světě a v Evropě nebylo po roce 2000 příznivé, což mělo účinek na investice, výdaje na výzkum a inovační činnost a na ochotu provádět ekonomické reformy. Ovšem největší odpovědnost padá na vlády členských zemí, z nichž mnohé přijaly novou strategii pouze slovně. O výsledcích programu se nerozhodovalo v Bruselu, ale v členských zemích, jejichž veřejnost díky špatné komunikaci často vůbec neví, oč v této strategii běží. Přitom přístup členských zemí k tomuto programu se velmi liší. **Dánsko, Švédsko a Finsko** dominovaly ve všech ukazatelích Lisabonské strategie : výdaje na výzkum, inovační činnost, prostředí pro podnikání, liberalizace ekonomiky, ekologie. A dosáhly v těchto ukazatelích lepších výsledků než USA. A zejména dokázaly, že nová strategie je reálná. Na druhé straně velké evropské země, k nimž patří Německo, Francie a Itálie, bohužel zatím pokulhávaly téměř ve všech ukazatelích.

Přes zklamání, které připravilo hodnocení první poloviny Lisabonské strategie a přes její nevydařený start, nevyšel z žádné členské země návrh zpochybnit její záměr. Nová komise v čele s J.Barrosou, jejíž funkční období začalo na začátku roku 2005, převzala za strategii odpovědnost a *„zformulovala pozici, kterou schválily také členské země: strategii neopouštět, nově ji nastartovat, soustředit se na ekonomický růst a vysokou zaměstnanost jako hlavní cíle, odstranit nadměrnou přebujelost jejích programů. Byla také jasně vytyčena zásada, že sociální soudržnost a udržení vysokých standardů zůstávají mezi prioritními cíli,*

⁵⁵ <http://www.skaloud.net/index.php3?act=aktuality&display=374>, staženo 23.4.2008

avšak lze je dosahovat nejlépe v prosperující ekonomice.“⁵⁶ Změna musela nastat také v zapojení národních parlamentů, sociálních partnerů a nevládních organizací. I když bylo zřejmě nereálné dohnat zpoždění z první poloviny desetiletí, nebyl důvod, aby byla Lisabonská strategie opuštěna. Také proto, že Lisabonskou strategii podporovaly všechny evropské instituce, vlivné svazy evropských podnikatelů, evropské odbory i občanské organizace. Diskuse se vedla o tom, proč se až doposud směřování nedaří, nikoli o cíli a záměru.

Pro nový start lisabonské strategie bylo na jaře 2005 rozhodnuto soustředit se na tyto priority:

Vnitřní trh:

- Dokončit vnitřní trh v oblastech, kde zůstaly bariéry: zejména uvolnit volný pohyb služeb mezi členskými státy a propojit finanční trhy,
- vytvářet příznivé podmínky pro podnikání: odstranit bariéru předpisů, hodnotit každý legislativní návrh z hlediska dopadu na konkurenceschopnost před jeho přijetím, více rizikového kapitálu, podporovat podnikatelský duch.

Znalostní společnost:

- Posílit inovace a znalosti jako motor ekonomického růstu: výzkum se měl stát nejvyšší prioritou, měly by být vytvořena strategie podporující vývoj a zavádění nových technologií, Evropa by měla přilákat a udržet vědce světové úrovně.

Vytvořit flexibilní a nevyklučující trh práce:

- Zpružnit trh práce: reformovat pracovní trh, celoživotní vzdělávání, zaměstnání pro starší osoby.

Ekologicky udržitelná budoucnost:

56

http://www.naseevropa.cz/portal/port_data.nsf/a7d4bcba999ff4f2c1256f3a00490df3/cd68cf93811a0562c12570c40045fbfe?OpenDocument, staženo 24.1.2008

- Ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj: nová šance pro inovace, nalezení rovnováhy mezi hospodářskou, sociální a ekologickou dimenzí Lisabonské strategie.
- Pokus o odstranění nedostatků původní strategie.⁵⁷

Šestý rok Lisabonské strategie

Předseda komise José Manuel Barroso uvedl: „*Evropa si začíná osvojovat změny, díky nimž může udržet současné hospodářské oživení. Máme-li být plně připraveni na globalizaci, musí každý členský stát přidat ve svém úsilí a využívat plně svých možností. Letos Komise navrhuje doporučení pro jednotlivé země, aby se členské státy mohly v Radě dohodnout, co který z nich musí udělat, a poté to i provést. Mohou se přitom spolehnout na to, že Komise bude nadále hrát ústřední roli v podpoře lisabonského partnerství pro růst a zaměstnanost. Lepší hospodářské vyhlídky jsou jedinečnou příležitostí ke zrychlení, a nikoli výmluvou proč zvolnit a odpočívat. Nesmíme usnout na vavřínech.*“⁵⁸

Zpráva z roku 2006 nabízela již lepší hodnocení než v předchozích letech, protože reformy začínaly přinášet výsledky. Zdůrazňuje se v ní však, že reformy se nacházely teprve v počáteční fázi a že v nich bylo třeba nadále pokračovat, aby přinesly trvalé hospodářské výsledky. Upozorňuje se v ní rovněž, že prosperita jednoho členského státu napomáhá prosperitě všech ostatních. Z toho vyplývá, že členské státy, v nichž reformy probíhají pomaleji, musí toto zpoždění v zájmu všech dohnat.

Následující zdroj č. 59 uvádí, že ve zprávě se rovněž zdůrazňuje, že dobré výsledky budou v budoucnosti záviset na tom, zda se bude již dnes pokračovat v reformách. Vysvětluje se v ní, že zejména v mnoha nových členských státech bude úspěch záviset rovněž na co nejlepším využití budoucích příspěvků ze strany strukturálních fondů EU.⁵⁹

⁵⁷ Lisabonská strategie-vznik, záměry, současný stav, Prof. Ing. Luděk Urban, CSc.

⁵⁸ http://www.euroskop.cz/42404/121012/clanek/lisabonsky-proces/prace-pro-rust-a-zamestnanost-rok-2006-rok-vysledku/#zasedani_ER_2006, staženo 18/5/2007

⁵⁹ www.euroskop.cz-Lisabonsky-proces, staženo 18/5/2007

Znalostní společnost:

- Dobrého pokroku se dosáhlo v oblasti výzkumu a vývoje a inovací, zpráva vítá rostoucí úsilí členských států v oblasti výzkumu a vývoje, ale závěrem uvádí, že pokud jde o inovace, je zapotřebí strategického přístupu, který by vycházel z dohody představitelů EU a opíral se i o dohodu o budoucím vzniku Evropského technologického institutu.

Vnitřní trh:

- Zde jde o zlepšování a podnikatelského prostředí, zejména pro malé a střední podniky. *„Zpráva si všímá přiměřeného pokroku při zakládání míst pro rychlé a jednoduché založení firmy, zjednodušení nábory prvních zaměstnanců a rozšiřování výchovy k podnikavosti. Vyzývá Evropskou radu, aby se dohodla, že by všechny členské státy měly snížit administrativní zátěž podniků do roku 2012 o 25 %. Vlády také stanovily vhodná opatření ke zlepšení stavu rozpočtu a k řešení přepokládaného růstu nákladů na důchody a zdravotnictví.“⁶⁰*

Vytvořit flexibilní a nevyklučující trh práce:

- Zde se dosáhlo zatím pouze skromného pokroku. Komise konzultovala s množstvím partnerů sdělení, které měla předložit do léta 2007 s cílem dohodnout se na souboru společných zásad, na jejichž základě by členské státy mohly vypracovat politiku ve prospěch kombinace flexibility a jistoty, která by byla uzpůsobená jejich konkrétní výchozí situaci.

Ekologicky udržitelná budoucnost:

⁶⁰ <http://www.euroskop.cz/42404/121012/clanek/lisabonsky-proces/prace-pro-rust-a-zamestnanost-rok-2006-rok-vysledku/>, staženo 2.3.2007

- „Zpráva zde zdůrazňuje obrovské lidské i hospodářské důsledky klimatických změn a význam budoucího strategického přezkumu energetické politiky; přezkumu systému obchodování s emisemi; dokončení vnitřního trhu s energií, včetně energie z obnovitelných zdrojů; a úsilí členských států, Komise a dalších zúčastněných stran o změnu chování podniků i jednotlivých občanů.“⁶¹

Tříletý Lisabonský cyklus

LEDEN 2005

Sdělení Komise ke Střednědobému hodnocení Lisabonské strategie

ÚNOR/BŘEZEN 2005

Vyhodnocení relevantními formacemi Rady, které vypracovaly příspěvky pro Jarní Evropskou Radu

BŘEZEN 2005

Závěry Evropské rady

(24.3.2005 odmítnutí revize Lisabonské agendy, navržené Barrosem, v jejímž rámci navrhoval soustředění se na posílení ekonomického růstu a zaměstnanosti na úkor vysokého sociálního standardu a environmentálních otázek)

DUBEN 2005

Komise vypracovala návrh "integrovaných hlavních směrů" na tříleté období

DUBEN/ČERVEN 2005

Vyhodnocení a "přijetí" relevantními formacemi Rady

ČERVEN 2005

⁶¹ <http://www.euroskop.cz/42404/121012/clanek/lisabonsky-proces/prace-pro-rust-a-zamestnanost-rok-2006-rok-vysledku/>, staženo 12.3.2008

Evropská rada schválila integrované hlavní směry na tříleté období (v souladu se Smlouvou, Rada následně formálně přijme BEPGs [Broad economic policy guidelines] a EGs)

PODZIM 2005

Členské státy přijmou a zahájí realizaci svých Národních programů reforem na tříleté období (listopad 2005-listopad 2008)

LEDEN 2006

Komise vyhodnotí Národní programy reforem, případně navrhne změny integrovaných hlavních směrů

ÚNOR/BŘEZEN 2006

Případné vyhodnocení relevantními formacemi Rady

BŘEZEN 2006

První vyhodnocení Evropskou radou (stav implementace)

PODZIM 2006

Zprávy členských států o implementaci NPR (národních programů)

LEDEN 2007

Hodnotící zpráva Komise, spolu s případnými návrhy změn integrovaných hlavních směrů

ÚNOR/BŘEZEN 2007

Vyhodnocení relevantními formacemi Rady

BŘEZEN 2007

Závěry Evropské rady (přijetí/doplnění případných návrhů změn integrovaných hlavních směrů)

PODZIM 2007

Zprávy členských států o implementaci NPR

LEDEN 2008

"Strategická zpráva" Komise a návrh nových integrovaných hlavních směrů

(výše uvedené informace pocházejí ze zdroje:

<http://www.skaloud.net/index.php3?act=aktuality&display=374>)

Konflikty pilířů:

Rovnovážné prvky	Nerovnovážné prvky
Ekonomický pilíř versus environmentální pilíř	
Většinový konsenzus z hlediska zájmu jak na ekonomickém růstu, tak i na ochraně životního prostředí.	Konflikt zájmů mezi ochranou životního prostředí (zejména ochranou přírody a krajiny) a ekonomickým rozvojem (zejména budování dopravní infrastruktury a výstavba užitkových budov).
Rostoucí zájem části hospodářské sféry o dobrovolné environmentální aktivity (EMAS, ISO 14 000, výroba ekologicky šetrných výrobků, dobrovolné dohody).	Nízká motivace ze strany státu k dobrovolným dohodám a dalším dobrovolným opatřením zlepšujícím stav životního prostředí.
Rozvoj „ekonomiky přidané hodnoty“ s nízkými materiálovými a energetickými vstupy.	Radikalizace a polarizace názorů na vztah mezi ekonomikou a ochranou životního prostředí; absence partnerství a dialogu.
Ekonomický pilíř versus sociální pilíř	
Většinový konsenzus z hlediska potřeby dalšího ekonomického růstu k uspokojení sociálních potřeb.	Absence většinového konsenzu z hlediska nutnosti zásadních změn sociálních systémů.
Rozvinuté sociální systémy (instituce a mechanismy zdravotní péče, sociální péče a důchodového zabezpečení).	Sociální systémy (sociální péče, zdravotní péče, důchodové pojištění) se blíží svým ekonomickým mezím a přestanou být středně a dlouhodobě financovatelné.
Vysoká míra ekonomické aktivity obyvatel.	Trh práce není v souladu s potřebami ekonomiky (zejména mobilita, flexibilita

	a kvalifikace pracovní síly).
Environmentální pilíř versus sociální pilíř	
Rozvoj podnikání v oblasti výrobků a služeb k ochraně životního prostředí vedoucí ke vzniku nových pracovních příležitostí.	Převádění výroby do zemí s nižší úrovní ochrany životního prostředí.
Zvyšování kvality života jednak snižováním znečištění, jednak aktivními krajinotvornými a obecně „prostorotvornými“ opatřeními.	Rostoucí dotace do sociálních systémů omezující disponibilní prostředky k ochraně životního prostředí.
Vytváření nových pracovních míst v sektoru turistiky v souvislosti s vyšší atraktivitou „čistých“ lokalit.	Upřednostnění řešení aktuálních sociálních požadavků před řešením problémů v oblasti životního prostředí.

Zdroj: Ing. Vladislav Bízek, CSc, spolupracovník CEVRO

Stav životního prostředí v ČR

(níže uvedené informace pocházejí ze zdroje č.62)

Klimatický systém a ozonová vrstva Země

- celkové emise skleníkových plynů jsou v zásadě stabilizovány více než 25 % pod úrovní referenčního roku 1990
- spotřeba látek poškozujících ozonovou vrstvu Země byla zásadním způsobem omezena.

Ovzduší

- celkové emise hlavních znečišťujících látek (tuhých znečišťujících látek, SO₂, NO_x, CO, těžkých organických látek, Cd, Hg, Pb a perzistentních organických polutantů) jsou v zásadě stabilizované.
- nejsou překračovány imisní limity pro SO₂, Pb, Hg, Ni a NH₃,
- překračování imisních limitů pro NO₂, CO, Cd a As je omezeno na několik lokalit.
- překračování imisních limitů pro ochranu ekosystémů pro SO₂ a NO_x je omezeno na několik málo lokalit v západních Čechách.

Voda

- odběry vod i vypouštění odpadních vod jsou v zásadě stabilizovány,
- vysoký podíl obyvatel je zásobován pitnou vodou z veřejných vodovodů (cca 90 %),
- podíl obyvatel žijících v domech, které jsou napojeny na veřejnou kanalizaci byl v roce

2003 je 77,7 %, což je vyšší hodnota než v ostatních zemích východní Evropy, avšak nižší než průměr EU-15,

- všechny aglomerace nad 10 tis. obyvatel jsou vybaveny alespoň mechanicko-biologickou čistírnou odpadních vod,
- dochází k dlouhodobému zlepšování jakosti povrchových vod,
- jakost podzemních vod se stabilizovala,
- jakostní cíle směrnic ES o nebezpečných látkách ve vodách byly na území ČR splněny.

Půda

- pokračuje částečný pokles výměry zemědělské půdy a mírný nárůst výměry lesní půdy,
- pokračuje pokles negativních vstupů do půdy (atmosférická depozice, minerální hnojiva, prostředky na ochranu rostlin),
- koncentrace většiny rizikových prvků a sloučenin v půdě jsou podlimitní

Les

- trend výměry lesní půdy je setrvale mírně rostoucí,
- dochází k poklesu výměry lesních holin,
- trvalý nárůst podílu přirozené obnovy lesních porostů,

Odpady a obaly

- celková produkce odpadů vykazuje pokles,
- materiálové využití odpadů je poměrně vysoké (55 %),
- recyklace obalového odpadu je poměrně vysoká (49 %),

Existuje i řada negativ:

Ovzduší

- v řadě hustě osídlených lokalit (Praha a všechna větší města Moravskoslezského kraje) jsou překračovány imisní limity pro suspendované částice velikostní frakce PM10 a pro polycyklické aromatické uhlovodíky,
- plošné překračování imisních limitů pro ozon

Voda

- Voda z individuálních studní, z nichž odebírá vodu cca 10 % obyvatel, nevyhovuje normě

pro pitnou vodu (dusičnany, bakteriální znečištění)

- cca 11 % odpadních vod není čištěno.

Půda

- Část výměry půdy stále vykazuje nadlimitní koncentrace DDT a jeho metabolitů.⁶²

Globální oteplování

Názory na globální oteplování

Lidé se rozdělili do dvou táborů. Někteří věří tomu, že globální oteplování se pomalu stává pravdou, jiní tvrdí, že na tomto tvrzení moc pravdy není. Já osobně se domnívám, že k rozhodnutí, ke které skupině se přiřadit existuje zatím málo ověřených informací. Intuitivně ale tíhnu k první skupině. (Následující výroky stoupců i odpůrců globálního oteplování jsou citovány podle zdroje č. 63)

Výroky stoupců teorie globálního oteplování

- Je více jak jedno století známo, že CO₂ je skleníkový plyn, který může ovlivnit způsob vyzařování infračerveného záření ze zemského povrchu,
- existuje souvztažnost mezi koncentrací atmosférického CO₂ a teplotou. Bublinky plynů ve vrtech z ledovců nám poskytují záznam chemických prvků v atmosféře a teploty za více jak 800 000 let. Záznam teplot je podpořený dalšími geologickými důkazy,
 - Současný nárůst CO₂ a dalších skleníkových plynů je větší než v jiných stovkách tisíců let a to je zapříčiněno člověkem, jak naznačují izotopické stopy CO₂ poukazující na fosilní paliva
 - Historické záznamy z měření teplot ukazují nárůst o 0,4 - 0,8 °C za posledních 100 let
 - Současná teplota je za posledních 1000 let neobvyklá

⁶² <http://www.skaloud.net/index.php3?act=aktuality&display=421>, staženo 16/10/2007

- Studie o změnách klimatu, využívající modelů a pozorování, zjistily, že oteplování za posledních 50 let je způsobeno lidskou činností; přirozené kolísání (včetně kolísání sluneční aktivity) samo o sobě nestačí pro vysvětlení současné změny
- Klimatické modely mohou reprodukovat pozorovaný trend pouze pokud jsou do nich zahrnuty i skleníkové plyny
- V oficiálních prohlášeních profesionálních klimatologických asociací se odráží existence vědecké shody.
 - Klimatické modely předvídají v budoucnu větší oteplování a dopady spojené s klimatem (vzrůst hladiny moře, častější a silnější bouře, sucha a vlny veder, šíření tropických nemocí a další).
 - Současný trend oteplování se zrychlí roztáním ledovců, “ztmavnutím” moře a země, které budou odrážet méně slunečního světla a z rozmrzající tundry se uvolní velké množství zachycených skleníkových plynů
- V Atlantiku se současné hurikány dávají do souvislostí se změnami klimatu. Zásada obezřetnosti vyžaduje, abychom již nyní v opatřeních dbali na prevenci nebo zmírňování oteplování

Výroky odpůrců teorie globálního oteplování

- IPCC dochází k vědecky nepodloženým závěrům, zejména s ohledem na nedostatky u fyziky oblačnosti v klimatických modelech. Souvislost naznamenaná příčinností, tedy to, že teplota od začátku průmyslové revoluce vzrostla, ještě nutně neznamená, že průmysl způsobil teplotní změny. Období od začátku průmyslové revoluce vytvořilo “sálající městské aglomerace”, to může mít za následek vyšší naměřené teploty, nežli je skutečná míra oteplování v nedávné době. Některé studie globálního oteplování vykazují chyby, používají pochybné metody, manipulují s daty a nejsou opakovatelné. Používání “konsensu” jako důkazu, je argumentem, kdy se spíše odvoláváme na mínění většiny, než na vědeckou diskusi. Stalo se tak kvůli zpolitizování tématu. Klimatologové, kteří nesouhlasí s konsensem, se bojí promluvit kvůli ztrátě své pozice či zdroje financování. Modely klimatu nebudou schopny předvídat budoucnost klimatu dokud nedokáží

předvídat sluneční a vulkanickou aktivitu, změny teplot moře a změnu v intenzitě kosmického záření, které vytvářejí nízkou oblačnost, jež ochlazuje zemi

- Odhady účinnosti CO₂ jako skleníkového plynu se různí, ale zpravidla se pohybují v rozmezí 10x –100x méně než je váha vody, čímž je “čistý” účinek emisí CO₂ způsobených lidskou činností nižší než 1%. Klimatologie nemůže podávat definitivní závěry, pokud se počítačové modely pro tyto předpovědi stále vyvíjejí a nepočítají se všemi zpětnovazebnými mechanismy. Globální teploty mají přímou souvislost s aktivitou slunce např. sluneční skvrny (11-ti letý cyklus)
- Globální oteplování je z větší části výsledkem zmenšeného rozsahu nízké oblačnosti způsobeného nižší intenzitou galaktického kosmického záření (GCR). V podstatě se jedná o obdobu Wilsonovy mlžné komory, avšak v globálním měřítku, kde se zemská atmosféra chová jako mlžná komora
- Mnoho odpůrců také poukazuje na teplé středověké období, které trvalo od 10. do 14. století, a které vykazuje nadprůměrnou teplotu v západní Evropě. Po tomto období následovala malá doba ledová, která trvala do 19. století, kdy se Země opět začala oteplovat. To svědčí o tom, že současná teplota v pohledu posledních 1000 let není neobvyklá.
- Satelitní záznamy teplot ukazují menší oteplování než záznamy z povrchu země a moře
- Vztah mezi teplotami v minulosti a koncentracemi CO₂, založený na vzorcích z ledovců, ukazuje, že vzrůst množství CO₂ vždy spíše následoval po vzestupu teploty než obráceně.

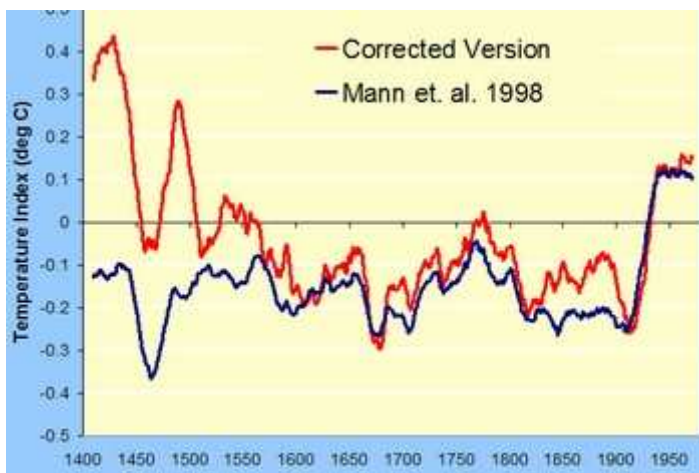
63

Grafy

1) Názory na globální změny teploty (podporovatelé IPCC [Mann a spoluprac.] vs. skeptici [McIntyre, McKittrick]. McIntyre a McKittrick přepočítali data použité Mannem a spol. a

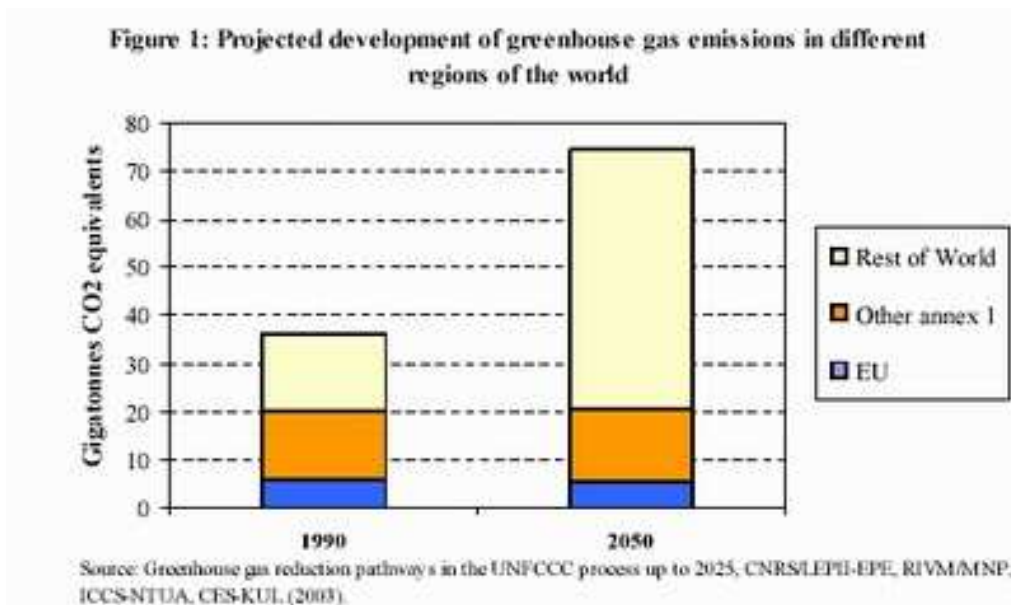
⁶³ <http://www.skaloud.net/index.php3?act=aktuality&display=429>, staženo 10/11/2007

ukázali, že údaje ze kterých vychází IPCC byly interpretovány chybně)

64

2) Hlavní nárůst půjde na vrub rozvojových států (podíl emisí bude: EU 5, ostatní vyspělé státy 15, rozvojové 55).

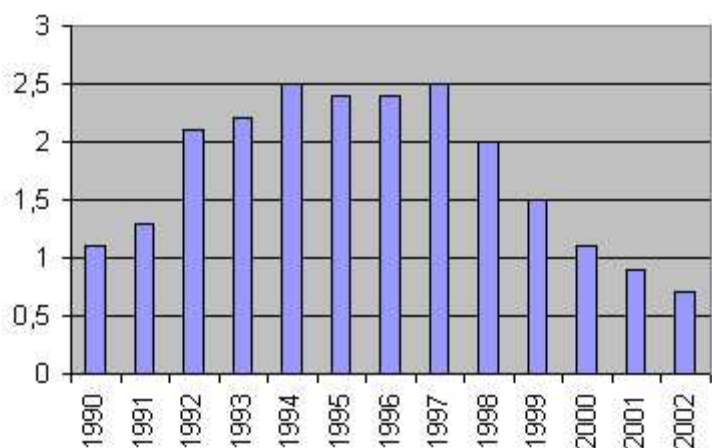
65

3) Zajímavý je fakt, že s nástupem socialistických vlád (po roce 1997) nastal výrazný pokles v investicích do životního prostředí - viz následný graf [zdroj: Min. živ. prostř. "Zpráva o živ. prostř. 2003].

⁶⁴ zdroj: <http://www.skaloud.net/index.php3?act=stanoviska&display=1131>

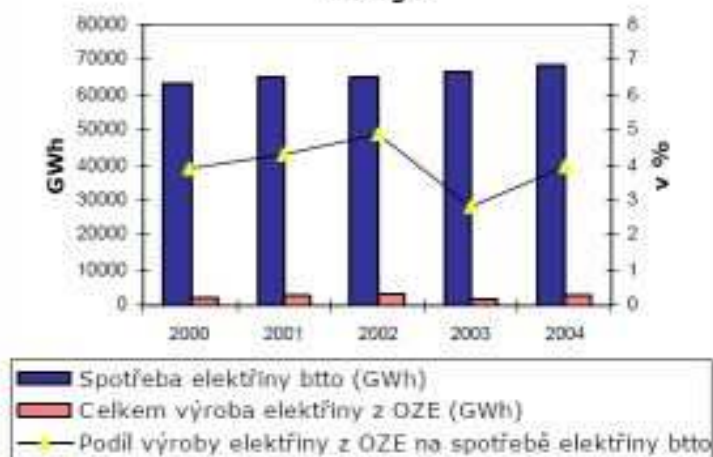
⁶⁵ zdroj: <http://www.skaloud.net/index.php3?act=stanoviska&display=1131>

Celkové investice k ochraně životního prostředí (Podíl na HDP [%])

66

Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie

67

⁶⁶ <http://www.skaloud.net/index.php3?act=stanoviska&display=1130>

⁶⁷ <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/3/868bfe24330105d284af24e5ac594baf.pdf>

Vodíkový autobus ve Stuttgartu (CUTE)

Vodíková čerpací stanice na Islandu